8 АПРИЛ 1950

Број 281 • Година VII • Лист излази сваке суботе • Цена броју 3 динара • Редакција и администрација Драгослава Јова новића 1/IV • Поштански фах 752 • Телефон: 22-210, 21-957.

20 октобар

НЕДЕЉНИ ЛИСТ НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

Испитајмо сви на рејонске СМОТРЕ БРИГАДА у недељу 9 априла

После смотре бригада у свим основним организацијама, у недељу, 9 априла, одржавају се у читавом Београду рејонске смотре добровољних радних бригада које ће радити на изградњи и уређивању Београда.

На смотрама по основним организацијама изабрани су штабови бригада, руководства чете и четни десетари. Већ те смотре означиле су први почетак обимних припрема за овогодишње велике акције Народног фронта.

Рејонске смотре треба да својом масовношћу означе још више не само спремност чланова Фронта за учешће у овогодишњим акцијама, за напоре и залагања, већ и снагу Народног фронта којом се решавају сви најтежи задаци у нашој земљи.

Већ за време предизборне кампање почели су радови мањег обима у неким организацијама Народног фронта. Обављен је и упис. Непотпуна цифра од близу 60.000 уписаних људи у добровољне бригаде већ показује да ће број људи који ће учествовати у добровољним акцијама бити знатно већи него прошле године.

Сви активисти основних организација дужни су да што боље припреме рејонске смотре и обезбеде излазак свих уписаних чланова бригада, а и што већег броја фронтоваца. Смотре не треба схватити само као неку политичку манифестацију, већ и као припрему свих снага за овогодишње задатке. На смотрама ће наши људи чути шта ће се подићи и изградити у току ове године, шта се захтева од сваког члана Фронта и зашто су потребни тако појачани напори и жртве у изградњи.

Грађани Београда већ су прошле године у добровољним акцијама премашили све резултате постигнуте у добровољном раду после ослобођења. У многоме је премашен план добровољног рада, а вредност радова износи око 80 милиона динара.

И овогодишње смотре треба да означе почетак свестране активности Народног фронта на помоћи у изградњи и уређењу Београда и да покажу шта су све у стању да учине наши људи када знају зашто улажу напоре.

Уочи избора ЗА ОРГАНЕ НАРОДНЕ ИНСПЕКЦИЈЕ

У смислу Правилника о избору органа народне инспекције, Извршни одбор Градског одбора Народног фронта Београда одлучио је да се избори група народних инспектора у свима основним организацијама на територији Београда обаве у временском размаку од 24 априла до 6 маја о. г. У том временском размаку одредиће рејонски одбори Народног фронта дане за изборе у појединим основним организацијама на својим територијама.

СВИ органи народне власти у ФНРЈ, од највишег до најнижег, изборни су и одговорни народу. Изабрани су од народа и сви органи државне управе. Нема ни једне државне функције, велике ни мале, која на тај начин не би стајала под контролом народа. Међутим, овај доследно спроведени систем изборности државних органа није карактеристичан за нашу демократију, иако је тај систем, такав какав је, жеља недостижна информбироовских земаља које мисле да граде социјализам, а нас оптужују због издаје и због рестаурације капитализма. Оно што нашу демократију карактерише, што је издиже изнад свих других политичких система у свету и што је чини заиста социјалистичком демократијом, јесте онај низ облика кроз које народне масе свакодневно и непосредно сарађују и контролишу рад органа народне власти и државне управе и рад административног и привредног апарата. Као први у том низу стоји велики реализатор наше социјалистичке демократије — Народни фронт, затим савети и комисије грађана при Народним одборима, зборови бирача, народна инспекција итд. Ни једна држава на свету данас нема такву идеолошку, правну и практично-политичку демократску основицу као Југославија, иако морамо уложити још доста напора док сви ови специфични демократски облици покажу потпун учинак. То одвиси о темпу развитка социјалистичке свести грађана и о њиховој способности да користе своја грађанска и политичка права.

Између свих горе именованих демократских облика, народна инспекција најшире обухвата народне масе, она им је најдоступнија. У њену надлежност спадају најразноврснија питања, од свакодневних личних питања радних људи до крупних државних питања. По овлашћењима која су јој дата, она може најдубље продирати у државни механизам и тамо уносити критику и предлоге народних маса. Зато народна инспекција заслужује да буде нарочито негована. Радни људи треба да је схвате и усвоје не само као одбрану своје личности и својих законом заајемчених права и интереса против ма чије самовоље, него и као најпотпунији израз својих грађанских и политичких права, далеко потпунији него што је на пример право да бирају народне посланике и одборнике. Користећи народну инспекцију, у радном човеку расти ће свест да је слободан грађанин у слободној земљи, да је државотворац и градитељ социјализма. Више него кроз ма који други демократски облик, кроз народну инспекцију врши се најпотпунија мобилизација народних маса против бирократизма и против било којег скретања са линије изградње социјализма.

Органе народне инспекције (групе народних инспектора) бирају на годину дана основне организације Народног фронта, и то посебним изборима. Према томе, групе народних инспектора нису неки помоћни органи одбора Народног фронта као што су разне комисије, управе и активи. Оне зато нису ни одговорне пред одборима Народног фронта. Пошто су непосредно биране од фронтовскога чланства исто као и одбори основних организација, групе у том погледу имају раван положај са њима. Народна инспекција је самосталан изборни орган у оквиру Народног фронта. Између група народних инспектора и чланства основних организација нема дакле посредника. Групе народних инспектора су органи основних организација као таквих, оне су органи чланства и њему непосредно полажу рачун о своме раду. Из чињенице да су групе биране од чланства основне организације и да су њему одговорне, следи да оне морају бити чврсто наслоњене на своје основне организације, да народни инспектори морају стално пливати у маси чланства основне организације као риба у води, да морају бити осетљив пријемник и преносник сваког оправданог незадовољства и притужбе и сваког корисног предлога за побољшање рада државних органа, који виде или чују или који им се достави.

Кроз прву годину постојања установе народне инспекције (од априла 1949) било је уског тумачења њеног значаја, њених задатака и њене надлежности, као да рад народне инспекције не сме излазити из оквира државне контролне службе и као да су групе народних инспектора само помоћни органи контролних комисија или само њихов проширени апарат. Резолуцијом Секретаријата Савезног одбора Народног фронта, која је ових дана објављена, исправљено је ово уско тумачење. Према објашњењу резолуције, „народну инспекцију не треба схватити само као неки инспекциско-контролни орган маса, везан само за контролне комисије. Задатак народне инспекције није само у томе да она проналази разне недостатке, да их сигнализира кон-

НАСТАВАК НА 2 СТРАНИ

ЗА ЛЕПШИ И УРЕЂЕНИЈИ БЕОГРАД

ПОСЛЕ ослобођења предузимано је низ мера за уређење нашег главног града. Поред обилне грађевинске делатности какву имамо у Београду нарочито задње две године, ИОНО Београда и Извршни одбори Народних одбора рејона, уз помоћ фронтовских организација извршили су чишћење града од рушевина насталих ратним разарањима, фронтовци су уређивали празне плацеве, изграђивали и обрађивали паркове и дечја игралишта, организовано је било неколико пута чишћење града од заосталог сметишта и др. Па ипак Београд је још увек неуређен, са недовољно чистим и пуних отпадака улицама, са гомилама ђубришта које се нередовно односи, град са мало паркова и зеленила, без довољног броја најпотребнијих јавних објеката, што све у знатној мери доприноси да наш главни град изгледа прилично запуштено, а што се свакако одражава и на животне услове његових становника. И поред многих новоподигнутих зграда, и поред знатних средстава које за изградњу Београда одређује наша Влада, ипак за уређење града није још учињено све што се могло. Многи грађани виде и осећају да се наш град не може улепшати и подићи само изградњом нових зграда, већ и широком бригом и свакодневним трудом органа Народне власти и градског становништва за успешан рад низа комуналних служби.

Извршни одбор Народног фронта Београда и ИОНО Београда донели су одлуку да покрену широку акцију за уређење и културнији изглед града. За разлику од раније предузиманих сличних мера — ова акција треба да траје све дотле док Београд заиста уредимо и док и одговарајући органи Народних одбора и најшире масе Београђана не буду чврсто усвојили навику да и убудуће обезбеђују културнији изглед и живот свога града. У току акције која ће трајати свакако више месеци предузимаће се низ радова: редовно прање и чишћење улица и изношење смећа, кречење и оправка фасада на зградама, привремено уређење неких тргова на којима се још за две до три године неће подизати дефинитивне зграде (Трг Димитрија Туповића, Трг Републике, Трг код „Мостара" и др.), затим уређење железничких станица, уређење излога трговачких радњи, уређење наших ресторана, изградња фискултурних терена и дечјих игралишта на празним плацевима, уређење школских дворишта и фабричких кругова, затрављивање или затварање постојећих травњака, подизање јавних клозета, чекаоница, павиљона за штампу, павиљона за продају сладоледа и др. по свим деловима града, уређење постојећих и изградња нових паркова, постављање рекламних стубова и других објеката, уклањање рупа у коловозу и тротоару, калдрмисање нових улица, осветљавање града, уређење фирми, кућних ограда, кречење и редовно чишћење степеништа и улаза станбених зграда дворишта, кречење и уређење установа и предузећа итд. итд.

Да бисмо спровели овако замишљену акцију потребно је пре свега да организације Народног фронта, Народне омладине, синдикалне и друге масовне организације покрену најшире слојеве београдског становништва, а да градски и рејонски Народни одбори преко свога апарата и предузећа организационо и материјално обезбеде извођење акције. Фронтовске и омладинске бригаде су у протеклим годинама уложиле много радних часова на градилиштима у свим крајевима града. По некад су ти напори били недовољно искоришћени услед лоше организације рада на самом градилишту, а негде и због недовољне заинтересованости чланова бригада за изградњу одређеног грађевинског објекта. У овој години фронтовске бригаде ће утлавном учествовати у радовима на уређењу града и то првенствено оног краја града у коме станују њихови чланови.

Народни фронт и остале масовне организације у оквиру ове акције треба да спроведу и низ васпитних мера; да развију бригу и жељу својих чланова за лепши и културнији изглед Београда.

С обзиром да у Београду нагло расте број становника, а да се не повећавају истим темпом и средства за удобан живот у овако великом граду — потребно је напоредо са благовременим мерама и старањем Народних одбора — и помоћ и разумевање грађана за разне комуналне проблеме а пре свега за одржавање чистоће у граду. Отпаци и испљувци по улицама, изгажени травњаци, полупана врата на телефонским говорницама, отсечена кожа са биоскопских фотеља — доказ су крајњег немара према своме граду и општој својини. Задатак масовних организација ће бити да широко покрену своје чланове против таквих поступака, да преваспитају људе који их чине због заосталости, а да житоцу оне који их намерно чине.

Да би разни предлози у току акције могли да се остварују Извршни одбор Народног одбора Београда предвидео је финансиска средства и приличне количине грађевинског материјала за извођење радова.

Основне организације Народног фронта у наредним месецима, а поготову док акција не узме маха, треба да борбу за уређење града у целини схвате као главни задатак, јер се борба за уређење града може у потпуности прихватити као борба за побољшање животних услова београдског становништва. Извршни одбор фронта и ИОНО Београда утврдиће низ организационих мера за спровођење акције, али као најглавније остаје широко усталасавање грађана Београда за учешће у њој. Сем тога треба покренути и разна стручна удружења, затим удружења занатлија и сл. да укључивањем својих чланова у ову акцију са своје стране допринесу остваривању разних предлога.

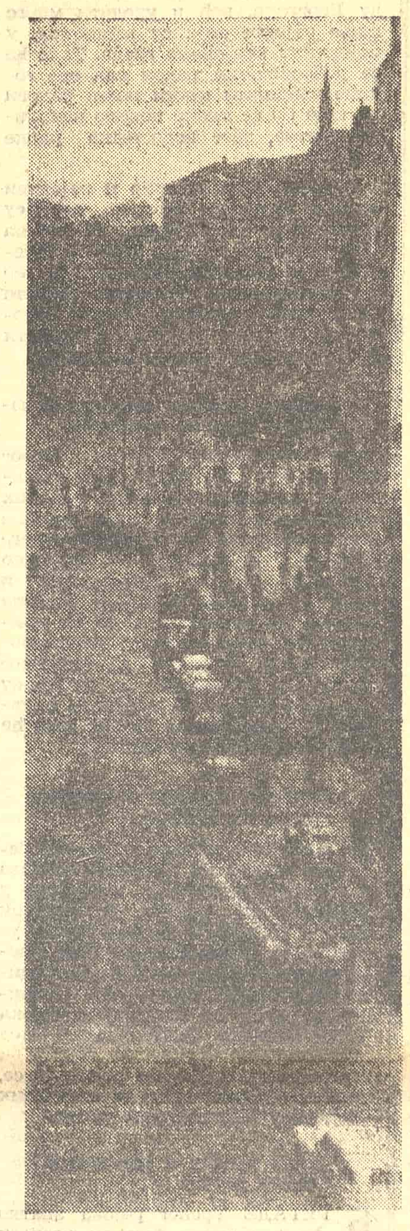

Преко Теразија прође дневно хиљаде и хиљаде људи, аутомобила и других саобраћајних средстава. Из дана у дан Београд све више добија изглед великог града. Његове улице се проширују, подижу тргови, изграђују вишеспратнице, уређују паркови, травњаци дворови.

Почетак ове акције биће обележен рејонским смотрама фронтовских бригада које ће се одржати у недељу 9 априла.

Сваки рејон ће разрадити програм радова и других мера за уређење и културнији изглед свога подручја, потстичући широко иницијативу својих организација и чланова, развијајући жељу код њих да што више допринесу у овој акцији, да са своје стране учине да Београд буде што лепши град, јер је и љубав становника према своме граду утолико већа уколико је у њему живот лепши.

Зага Јовановић

ГОДИШЊА СКУПШТИНА МЕСНОГ СИНДИКАЛНОГ ВЕЋА

Резолуција о наредним задацима

синдикалних организација Београда у 1950 години

У Београду је првог и другог априла одржана годишња скупштина Месног синдикалног већа. На скупштини је Мирко Ванић, председник Месног синдикалног већа, поднео извештај о раду у 1949 години. У реферату је дата исцрпна анализа успеха и недостатака синдикалних организација Београда, о њиховом раду у току треће године Петолетке. После извештаја развила се жива дискусија, у којој су синдикални активисти износили своје проблеме и указивали на начине како би се постављена питања што успешније решавала.

*

На основу поднетог извештаја и на основу свестране дискусије, скупштина је донела резолуцију о наредним задацима синдикалних организација Београда у 1950 години.

1. Скупштина констатује да су синдикалне организације Београда у 1949 године знатно ојачале, како у политичком тако и у организационом погледу и да су са успехом извршиле широку политичку мобилизацију трудбеника Београда у борби за извршење задатака Петогодишњег плана.

2. Да је, захваљујући идеолошко-политичком раду синдикалних организација, свест радничке класе још више порасла, што је дошло до изражаја у даљем учвршћењу морално-политичког јединства свих трудбеника Београда и њиховој непоколебљивој оданости нашој Партији, Централном комитету и другу Титу. Скупштина констатује да су успеси које су трудбеници Београда постигли у изградњи социјализма још више подигли поуздање и веру наших радних људи у своје сопствене снаге и њихову решеност да до краја истрају у борби за победу социјализма у нашој земљи, за њену независност и за победу принципа марксизма-лењинизма у међународном радничком покрету.

3. Скупштина констатује да су се синдикална руководства почев од Месног већа, месних одбора, па до управних одбора подружница знатно уздигла и оспособила за правилно руковођење синдикалним радом, што се огледа у свестраној активности синдиката, како у успешном извршењу плана производње, тако и у идејно-политичком уздизању чланства, бризи о животним и радним условима трудбеника, организационом учвршћењу синдикалних организација и тако даље.

II

Скупштина је такође уочила и слабости и пропусте у раду Месног већа, као и осталих синдикалних руководстава.

1. Ови пропусти се састоје у још увек недовољној самосталности месних одбора и синдикалних подружница и недостатку самоиницијативе код синдикалних форума и управних одбора подружница, како у политичком раду, тако и у решавању свих других питања којима се баве синдикати.

2. Скупштина је такође констатовала да у раду Месног већа и осталих руководстава синдикалних организација, као и појединих функционера, још увек није отклоњен у потпуности уски практицизам и такозвана „привредна линија" у њиховом свакодневном раду. Још увек се често губи из вида да је главни задатак синдиката политичка мобилизација радничке класе на извршењу планских задатака и развијање масовне иницијативе трудбеника у решавању свих животних питања. Исто тако, још увек постоји низ појава бирократског прилажења и решавања појединих задатака, што је у многоме отежало и правилан рад синдикалних организација (окружнице, дописивања итд.).

3. Надаље је констатовано да синдикалне групе, као најпогоднија форма окупљања синдикалног чланства још увек нису активне и да немају правилан садржај рада, што је пропуст и слабост како Месног већа, тако и месних одбора.

III

На основу горњих констатација, скупштина доноси следеће одлуке:

1. Основни задатак синдикалних организација јесте даљи свестранији идејно-политички и агитациони рад на мобилизацији трудбеника Београда у извршењу планских задатака у 1950 години. У ту сврху треба организовати широко објашњавање радним масама услова под којима наши народи извршавају планске задатке у четвртој планској години и даље раскринкавати контрареволуционарну кампању Коминформа на челу са владом СССР-а, као и раскринкавати непријатељске поступке реакционарних елемената са Запада, према нашој земљи. У политичком раду синдикалних организација развијати што већу иницијативу и оријентисати организације да саме уочавају искрсле политичке и друге проблеме у предузећима и установама и да на њих на време реагују. Створити таква синдикална руководства која ће самостално решавати питања у предузећима и установама.

2. У циљу што активнијег учешћа радничке класе у целокупном политичком животу нашег града и даљег јачања морално-политичког јединства свих трудбеника Београда, још више активизирати чланове синдиката у организацијама Народног фронта, увлачити их у рад народних власти кроз најразноврсније форме — народну инспекцију, са-

НАСТАВАК НА 2 СТРАНИ

ЦЕНТРАЛНА ПЕКАРА У ЗЕМУНУ

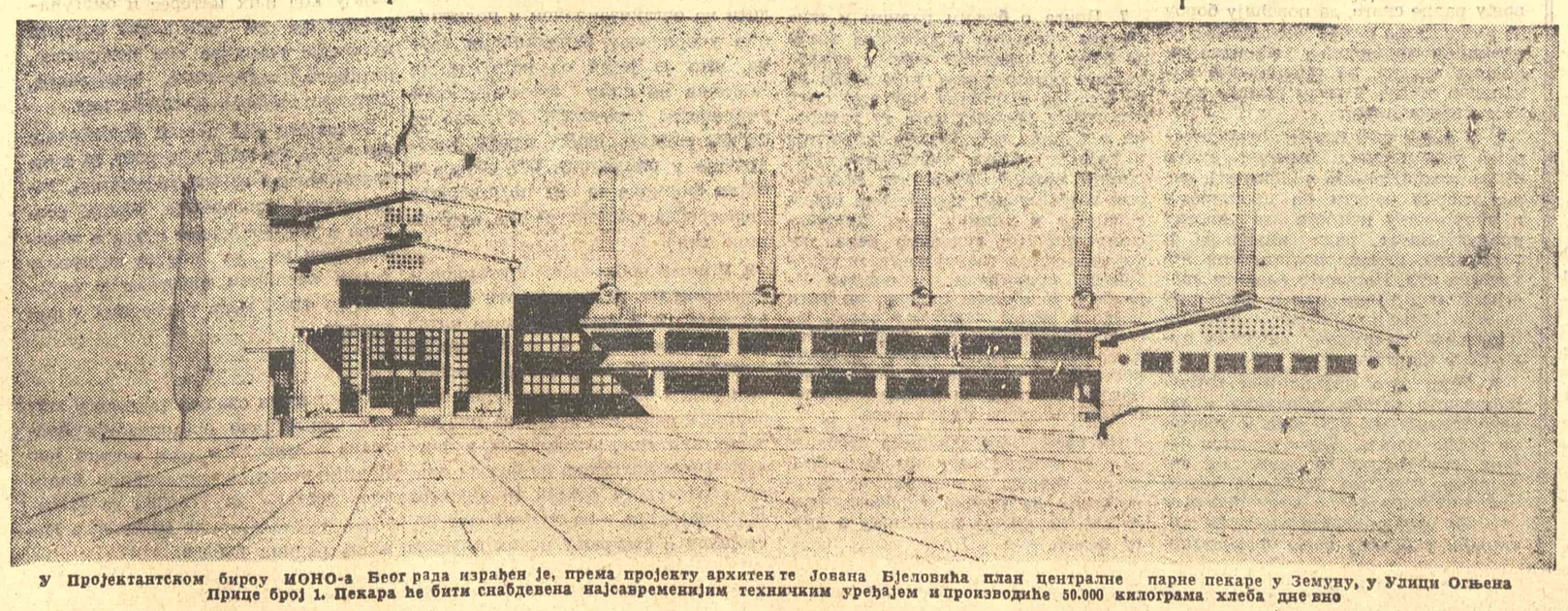

У пројектантском бироу ИОНО-а Београда израђен је, према пројекту архитекте Јована Бјеловића план централне парне пекаре у Земуну, у Улици Огњена Прице број 1. Пекара ће бити снабдевена најсавременијим техничким уређајем и производиће 50.000 килограма хлеба дневно

Избори за народну инспекцију

НАСТАВАК СА 1 СТРАНЕ

тролним комисијама и слично. Њен је основни задатак да критички износи рад органа народне власти и њеног апарата, да та питања претреса на састанцима или скупштинама народних инспектора среза, рејона, града итд. као и у основним организацијама Народног фронта, те да на тај начин, као и преко других форми рада, омогућава све шире учешће народних маса у раду органа народне власти, да води борбу за побољшање рада апарата народне власти". У резолуцији је, као што се види, наглашена самосталност народне инспекције и у односу на органе државне контроле.

Као самостални изборни орган народних маса, а с обзиром на своју правну и политичку структуру, народна инспекција ужива помоћ како од органа државне контроле, са којима сарађује на инспекцијско-контролној линији (рејонске контролне комисије), тако и од одбора Народног фронта (рејонских одбора и одбора основних организација), који су дужни да јој нарочитим мерама пруже организационо-политичку помоћ. Ова помоћ контролних комисија и одбора Народног фронта је организована и систематска, тако да је то уствари руководство, али руководство које не сме ићи на штету самосталности и интегритета народне инспекције. У односу на групе народних инспектора постоји дакле двојако руководство: оперативно (инспекцијско-контролно) које врше рејонске контролне комисије и организационо-политичко које у име рејонских одбора Народног фронта врше њихове комисије за народну инспекцију, и одбори основних организација.

Оперативно (инспекцијско-контролно) руководство састоји се у инструктажи народних инспектора о начину вршења инспекција и контрола, потом у надзору да народни инспектори поступају правилно и у границама закона и напослетку, у пригодном давању одређених задатака. Под организационо-политичким руководством пак подразумева се (у општим цртама): Припрема и спровођење избора за групе народних инспектора; организационо-инструкторска помоћ групама; одржавање сталне активности народних инспектора и надасве обезбеђење њиховог чврстог наслона на основну организацију и на њено чланство; упознавање фронтовскога чланства са начелима и методима народне инспекције и развијање његове иницијативе; обезбеђење правилног односа народних инспектора према грађанима (приступачност, усрдност, решавање конкретних случајева без одлагања итд.)

Оно, на што је у вези с овим потребно упозорити јесте, да организационо-политичко руководство одбора Народног фронта мора бити интензивније и јаче од инспекцијско-контролног руководства, које врше органи државне контроле. Поремећај овога размера доводи нужно до застрањивања, као што је показало досадашње искуство. Тамо, где је рад рејонске комисије за народну инспекцију и одбора основне организације био слаб (а то у Београду није био редак случај), тамо је превладало руководство рејонске контролне комисије. Услед тога, групе су се одвојиле од својих основних организација, оне нису служиле развијању социјалистичке демократије ни проширивању учешћа народних маса у управљању и контроли, него су биле само проширени апарат рејонске контролне комисије. А то је очигледно застрањивање, штавише, изрођавање народне инспекције.

Поуке и искуства из прошле године, прве године постојања народне инспекције, помоћи ће да се исправе многе грешке и пропусти учињени на штету ове важне установе наше социјалистичке демократије. Народна инспекција у Београду рођена је са „гебуртсфелером" који ју је пратио кроз целу годину и који је знатно отежао њен правилан развитак. Избори за органе народне инспекције били су спровођени скоро без икаквих припрема. Тако у погледу одабирања кандидата, тако у погледу упознавања фронтовскога чланства са установом народне инспекције. У току године није се могло много урадити на исправљању почетне грешке, пошто је већина рејонских одбора третирала народну инспекцију као пепељугу а у одборима основних организација обично свему давала предност испред народне инспекције. У ове друге изборе идемо под повољним знамењем. Само у последња три месеца Савезни одбор Народног фронта је у два своја директивна политичка акта указао на важност народне инспекције, а у минулој кампањи за избор савезне Народне скупштине скоро сви руководећи државници подвукли огроман значај овог облика вршења демократских права грађана у садашњој фази наше социјалистичке изградње.

Добровољне бригаде уредиће ове године многе паркове, дечје вртиће и градиће нове објекте

Радом чланова Фронта многи крајеви града биће лепши и уређенији

ЈОШ у току изборне кампање почели су добровољни радови у мањем обиму. Извршен је упис у добровољне бригаде и почеле су припреме на њиховој што бољој организацији. Смотре бригада које су одржане у основним организацијама до сада послужиле су за коначно организовање појединих руководећих органа бригада и за упознавање фронтовског чланства са задацима које ће извршавати бригаде.

У току ове године добровољне бригаде оријентисаће углавном читаву своју делатност на изградњу и уређење мањих комуналних објеката у свим крајевима града. Тиме ће не само допринети лепшем изгледу Београда, већ и уредити многе мање објекте који су неопходни у појединим крајевима града. Тако ће се добровољним радом већ ове године извршити многи мањи радови на које би се иначе чекало неколико година, због недостатка радне снаге.

Основне организације и рејонски одбори Народног фронта већ су предвидели неке објекте на којима ће радити добровољне бригаде. Преглед тих објеката није потпун, јер ће организације Народног фронта по коначном одобрењу неких радова од народне власти планирати своје учешће у неким радовима.

Вађење пловних објеката и изградња сале за приредбе

ДОБРОВОЉНЕ бригаде Првог рејона предвиђају своје учешће на вађењу потопљених пловних објеката на Сави. У току прошле године бригаде су извадиле многе објекте у вредности од неколико милиона динара. Добровољне и стручне бригаде Народног фронта радиће на изградњи сале за приредбе у Скендер-Беговој улици, поред зграде Градског саобраћајног предузећа. Материјал за изградњу ове сале добиће се рушењем синагоге у Цара Уроша улици, што ће извести добровољне бригаде.

Уређење паркова и околине станбених блокова

ПЛАНОВИ Фронта у Другом рејону радиће на уређењу плаца и околине станбених павиљона у Далматинској улици, у близини бившег Гајрета. У Другом рејону уредиће се добровољним радом многи паркови. Тако ће бригаде радити на уређењу парка код Синдикалног дома на Карабурми, парка испод Правног факултета и код Министарства финансија ФНРЈ на Ташмајдану. У Другом рејону ће се, такође, уредити околина станбених блокова у Браће Грима улици.

Дечји вртићи и паркови у Трећем рејону

БРИГАДЕ Трећег рејона знатно ће допринети лепшем изгледу града и уређењу нових паркова. Тако ће се радити на уређењу парка на Ташмајдану, код стадиона ЦДЈА, код Железничке станице и код „Мостара". Један од крупнијих објеката биће сала за културне приредбе у Трећем рејону. Многе улице у Прокопу су неуређене, коловоз им је изрован, а блато је велико када наиђу кише. Зато ће добровољне бригаде израдити једну улицу у Прокопу. Поред тога, чланови Фронта уредиће за игру и забаву деце два дечја вртића и то у Улици Народног фронта и у Милешкој улици.

Уређивање летње позорнице у Четвртом рејону

У Четвртом рејону предвиђају се радови на озелењавању летње позорнице и изградњи бине. Поред тога, изградиће се до краја и уредити фискултурни стадион у Скерлићевој улици и парк код Ветеринарског факултета. Исто тако, бригаде ће радити на уређивању дечјих игралишта у Ђердапској улици и игралишта на углу Пожаревачке и Љубостињске улице.

Поправка улица и пошумљавање Звездаре

У Петом рејону наставиће се пошумљавање Звездаре и радови на уређењу већ засађених садница у ранијим годинама. Поред тога, уредиће се и парк код Градске болнице и довршити парк код Шесте мушке гимназије. Предвиђа се и нивелација Вразове улице, као и поправка Улице Вељка Дугошевића. Добровољном радном снагом изградиће се и стрелиште у Петом рејону.

Регулација улица у Шестом рејону

У многим улицама у Шестом рејону почели су радови већег обима. Али засада, бар за прво време, добровољне бригаде ће огромно помоћи да уреде неке путеве и улице у Шестом рејону. Учествоваће у регулацији Улице Војводе Степе, која је почела још прошле године. Исто тако, радиће на Кумодрашком путу, довршењу Колектора, као и уређивању парка код Градског млекарства. Бригаде Шестог рејона радиће и на циглани у „Мајдану".

Дечје јасле у Седмом рејону

У Седмом рејону почиње ове године изградња нових дечјих јасала. На подизању овог објекта Народни фронт предвиђа учешће својих бригада. Градиће се и нова сала за културне приредбе, толико потребна у овом рејону. Бригада ће, такође, учествовати на уређивању парка у Топчидеру, а омладинске бригаде на мањим радовима око летње позорнице.

Добровољне бригаде Седмог рејона већ су до сада излазиле на пролећне радове на пошумљавању. Радиле су на пошумљавању Рајсове падине, Топчидера, Бановог Брда, Лисичјег Потока и околине стадиона ЦДЈА.

Радови у Железнику, Раковици и Панчевачком Риту

У Железнику ће заједничким снагама радника из великог индустриског предузећа и сељака бити обављени радови на изградњи пута кроз село. Ове године ће се почети и са пошумљавањем околине великог радничког насеља.

У Раковици ће добровољне бригаде радити на пошумљавању Канаревог Брда, а у Панчевачком Риту предвиђају се, такође, радови на пошумљавању неких терена.

Радови у Земуну

У Земуну ће добровољне бригаде учествовати на изградњи фискултурног стадиона и уређењу радничког насеља на „Калварији". За игру и забаву најмлађих становника Земуна уредиће се дечји вртић у Гајевој улици. Поред тога, предвиђа се и поправка неких улица и то: Босанске, Шиме Шолаје, Саве Ковачевића и Петра Драпшина, као и поправка пута од Аеродрома и Бежаније.

Практичан рад стручних курсиста Фронта

ВЕЋ са првим пролећним, лепим, данима отпочели су да излазе, све чешће, на практичне радове чланови стручних курсева добровољних радних бригада Народног фронта. Напуштајући затворене просторије будући зидарски, тесарски и армирачки мајстори употпуњују своје знање на грађевинама, кроз практичне вежбе, уз подршку и помоћ наставника.

Сваког четвртка курсисти, из три зидарска предавачка центра Петог рејона, њих стотину и десет, излазе на рад. У Ртањској улици, на станбеним зградама Министарства државних набавки ФНРЈ, раде чланови првог предавачког центра, док остали изводе своје практичне вежбе на зградама станбене колоније, на Миријевском путу. Ту су се већ истакли својим успесима, армирачки и тесарски курсисти, који су кроз такмичење, за Народну скупштину ФНРЈ знатно допринели, поред чланова Народног фронта, да се монтажне зграде, где су радиле фронтовске бригаде, ставе под кров.

Да би се практични рад одвијао што боље, и да би се имао добар преглед успеха сваког појединца, курсисти раде на градилиштима подељени у десетине. Такав начин рада олакшава наставницима уочавање слабости појединаца и, у исто време, омогућује брзо отклањање свих недостатака. Још од почетка запажено је да калдрмџиски курс неуредно ради. Кривица није до наставника. Осам чланова овог курса, који је, значи, био бројно недовољан, од почетка су почели неуредно да долазе на наставу. Потом и они, који су уредни били на предавањима, запостављали су похађање наставе и почели да постепено губе вољу. То је био једини слаби стручни курс у Петом рејону. Али баш ту дошло се до искуства да масовнији курсеви показују и боље резултате, јер ако се јави лабавост у раду једне стручне групе, која је сама по себи мала, то захвата и оне уредне чланове, који редовно долазе на предавања. Сада се приступило обнављању и појачавању рада овог курса, а свакако, да ће интересовање знатно порасти када се буде радило на практичним радовима при подизању пијаце код Цветкове механе.

Од организационог учвршћења курсева много зависи и њихов рад и резултат. Стручни курсеви у Петом рејону слабо су радили у почетку, јер су предавања била слабије организована, а обавештења чланова, о распореду наставе, нередовна. Веровало се у почетку да ће рад, сам по себи, олако напредовати. Међутим, из дана у дан, бројност на курсевима смањивала се. Тек када је сазван састанак рејонске управе за изградњу и начелника добровољних радних бригада, и када се донело решење да се при сваком штабу бригаде одреди по један члан Фронта, који треба да врши дужност референта за стручне курсеве, отпочео је и све бољи и организованији посао, а бројност чланства стално се повећавала.

Зато су данас стручни курсеви, у Петом рејону, достигли толику популарност, да би се у свакој основној организацији могао сада створити по један. Нарочито се та популарност односи на зидарски курс. Тешкоћа, која онемогућава њихово широко и масовно отварање по свим основним организацијама, јесте недостатак довољног броја добрих предавача. Велику популарност курсева, у основних организација Петог рејона, може најбоље да посведочи пробни покушај у Двадесетој трећој основној организацији, где је, на првом предавању био присутан двадесет и један фронтовац. Данас, има случајева да када курсисти излазе на практичан рад, на градилишта, да долазе људи који нису похађали теоретска предавања и прате практичну наставу и, заинтересовани, сами раде.

За време сезоне изградње Београда, курсисти који буду са успехом завршили наставу, радиће на већим објектима који су предвиђени рејонским плановима. Сем тога, они неће бити раздељени у добровољне бригаде Народног фронта, него ће се директно налазити под рејонском управом за изградњу. У њиховом првом самосталном раду, како то предвиђа Управа за изградњу Петог рејона, потпомагаће их и добри зидарски мајстори са рејона, чланови Народног фронта, док ће на споредним пословима радити добровољне бригаде. Тиме ће се, добијањем стручних зидара, тесара и армирача, знатно олакшати остварење рејонских планова изградње и омогућиће се извршење задатака сопственим снагама.

У стварању и оспособљавању нових кадрова, у добровољним бригадама Народног фронта, велику улогу одиграо је наставни кадар. То су људи који ,после свог седмочасовног рада у предузећу, долазе у просторије основне организације и добровољно одржавају наставу за бригадисте. Сви они желе, и настоје, да на што једноставнији начин објасне својим слушаоцима све проблеме и техничке вештине у грађевинарству. Таквих људи, који показују ретку вољу и схватају значај прегнућа и рада за заједницу, имамо данас много, у свим рејонима нашег града. Не може се само говорити о предавачима стручних курсева у Петом рејону, о Бори Петровићу, Михаилу Јојићу, Милану Копецком, Видоју Перићу и другима, јер оваквих инжењера, добрих чланова Фронта и добрих службеника, имамо данас у свим рејонима нашег социјалистичког Београда.

Пут другарске сарадње, узајамног потпомагања, заједничког стварања, колективне изградње и друштва и човека, то је пут којим иду данас сви чланови Народног фронта Београда.

Са годишње скупштине Месног синдикалног већа

НАСТАВАК СА 1 СТРАНЕ

вете, зборове бирача итд. Кроз синдикалне организације стално развијати будност према свим покушајима непријатеља да нам омету извршење наших планских задатака.

3. Скупштина ставља пред све синдикалне организације Београда задатак да пруже најпунију помоћ привредним руководствима у спровођењу у живот Уредбе о устаљивању радне снаге, да повећају борбу за учвршћење радне дисциплине, за правилно коришћење ефективних радних часова, за равномерно извршење плана у свим нашим радним колективима.

4. У циљу што бољег искоришћавања унутрашњих резерви радне снаге, механизације и сировина, даље упорно радити на проширењу и учвршћењу покрета за високу продуктивност рада инжењера и техничара, измени постигнутих искустава итд. Нарочито развити свестрани политички рад и агитацију за постизање што бољег квалитета производа, за штедњу, снижење пуне цене коштања итд.

5. Ради што правилнијег функционисања наших државних и административних установа и успешне борбе против бирократских појава, синдикалне организације државних установа треба да поред идејно-политичког и културно-просветног рада, нарочито развију активност у правцу боље организације посла, појевтињавања административног апарата, за учвршћење радне дисциплине и стручног оспособљавања службеника.

6. Месни одбор трговачких, месни одбор здравствених, као и месни одбори комуналаца, индустије и занатства и угоститеља, треба да усмере своју активност у правцу што бољег функционисања предузећа и установа од којих зависи бољи и културнији живот радних људи нашег града.

7. Брига о бољим радним и животним условима трудбеника треба да буде у средишту пажње синдикалних организација, које треба да се боре за правилну примену свих законских прописа који су усмерени у правцу побољшања животних и радних услова трудбеника. Нарочиту пажњу посветити правилном награђивању трудбеника према залагању и учинку рада, хигијенско-техничким условима рада, социјално-здравственој заштити трудбеника, правилном спровођењу Уредбе о годишњем одмору, заштити мајке и детета, отварању нових јасала, обданишта итд. Треба и даље радити на што бољем уређењу постојећих економија, правилној подели прихода са економија, расподели потрошачких карата.

На свим овим задацима треба да се у најпунијој мери ангажују радички савети, а синдикалне организације да пруже управама предузећа најпунију политичку и другу помоћ.

8. Потребно је да синдикална руководства непрекидно изучавају метод руковођења и да се боре за што бољи начин рада синдикалних организација. У том циљу треба организовати семинаре, вечерње курсеве и друге форме рада на уздизању синдикалног кадра. Одлучно се борити против честих промена синдикалних функционера, а за њихово устаљивање. Нарочито радити на организационом и политичком учвршћењу синдикалних група, што је један од најважнијих задатака на пољу организационог учвршћења синдиката. И даље се борити против свих појава бирократије у синдикату, без обзира у којим формама се она појављивала (непотребна администрација, окружнице итд.).

9. У циљу побољшања агитационо-пропагандног рада, ојачати активе агитатора и у њих укључити читав синдикални актив, а прекинути са праксом да се агитационо-политичким радом баве само културно-просветне комисије. Радити на омасовљењу културно-уметничких и фискултурних друштава из редова чланова синдиката којима та друштва припадају, као и на омасовљењу постојећих и стварању нових клубова Народне технике. Нарочито се заложити на учвршћењу аналфабетских течајева и организацији виших просветних течајева ради што брже ликвидације неписмености.

Све синдикалне организације Београда треба да у најпунијој мери развију свестрани културни и васпитни рад на општем културном уздизању радника и службеника, развијају код њих интерес и омогућавајући им да што више користе културне тековине као позоришта, биоскопе, библиотеке, предавања, концерте, музеје, изложбе итд.

Развијати код наших трудбеника смисао за чистоћу, уредност, за културни изглед наших радионица, трговинских продавница, улица, станова и читавог нашег града и активизирати их да пруже најпунију помоћ народним властима у спровођењу свих мера усмерених у том правцу.

*

Спроводећи све ове задатке у живот синдикалне организације Београда осигураће у овој години још пунији успех, а синдикално чланство постићи ће у борби за остварење четврте године Петолетке још више радних победа.

КАКО ОБЈАСНИТИ

НА XII конгресу Комунистичке партије Француске, који је отворен 2 априла — симболично на 50-годишњицу рођења Мориса Тореза, — делегате партиских организација и узванике поздравио је кратким говором Рејмонд Гијо, члан Централног комитета Партије. Говорник је био стварно кратак, али његове речи су биле веома карактеристичне. Наиме, он није могао мимоићи врење у Партији, пледирао је за једнодушност, упозорио присутне на послушност и безусловно извршавање директива московске централе. „Морамо настојати — рекао је Гијо — да наносимо ударце троцкистичким и титоистичким шпијунима, који су се увукли у наше редове." Осим тога, Гијо је био присиљен да унапред објасни и оправда, разуме се пребацујући одговорност на трећега — на такозване титоисте, све негативне последице политике Информбироа које се видно одражавају у Француској.

Већ неколико месеци пре конгреса француски информбироовци повели су појачану антијугословенску кампању. И то не без разлога. Памфлети Жоржа Коњоа и осталих информбироовских тутиквантовића појављивали су се на видним местима, са масним насловима на страницама листова КП Француске. Опадање угледа и слабљење позиција експозитуре Информбироа у Француској прикривало се само на један начин — хајком против југословенског партиског и државног руководства. Зато није нимало случајно што су главни референти и говорници на Конгресу — поред тога што су анализирали спољно-политички и унутрашњо-политички положај земље, сматрали неопходним да се осврну и на појаву „титоизма".

Свакако је на Конгресу требало резимирати успехе односно неуспехе Партије у борби против унутрашњег или спољног непријатеља француског народа и извући потребна искуства за рад у идућем периоду. Али како да извуче позитивна искуства онај који даје погрешну анализу и оцену ситуације, онај који спроводи непринципијелну политику! Он то не може да учини. Он иде утртим, контрареволуционарним путем који се може кобно одразити по интересе радничке класе и свих радних слојева. Без обзира што то у најмању руку, најблаже речено, претставља апсурд, он то чини — окривљује Југославију за опадање утицаја Партије у масама. Тако главни референт, говорећи о опадању броја чланова и грешкама, између осталог, наводи да „секташтво као и опортунизам спречава Партију да напредује". И даље, оно рафинирано и перфидно: „Треба се такође чувати инфилтрације партијаца који настоје да подривају Партију изнутра, инфилтрације титоиста и троцкиста што изискује револуционарну будност, контролу одоздо, сталну праксу критике и самокритике и пажљив избор кадрова". Уместо да се траже кривци на правом месту — у централи Информбироа, ишло се линијом мањег отпора, клеветање наше земље и тражења некаквих титоистичких шпијуна.

Заиста је тешко објаснити и убедити француске комунисте, доказати им да је црно бело. То се не може постићи никаквом говорничком вештином. На пример, члан ЦК Лекер указао је на једну веома симптоматичну појаву. Он је истакао да су неке федерације и ћелије сувише склоне да сматрају борбу за мир као задатак неколицине којима је стављено у дужност да обезбеде успех против непријатеља безбедности Француске. Сувише велики број комуниста, нагласио је говорник, још увек ништа не раде као да се ништа не дешава око њих. А зашто је то тако? Лекер објашњава овај веома озбиљни проблем на једноставан начин — њиховом леношћу и навиком „да држе затворена уста". Али зашто су лењи, зашто ћуте? Одговор на то није дат. Што је још горе није образложено зашто су федерације Севера и Роне занемариле прво, борбу за мир — борбу против атлантског пакта и колонијалног рата у Индокини и друго, главни циљ на синдикалном плану — обезбеђење својих права, повезивање економске борбе за политичким акцијама.

На Конгресу Партије одржаном пре три године — пре букурештанске резолуције — није било тако озбиљних појава у Компартији Француске као што се то испољава данас. Каквим аргументима може да се објасни „неактивност, опортунизам и секташтво" не само појединаца него читавих организација, затим опадање утицаја Партије после толиких бомбастих фраза информбироовских руководилаца и њихове штампе? То постаје јасно многим француским радним људима — у питању је контрареволуционарна политика Информбироа.

У јутарње свитање, високо горе на јарболу залепршала је застава, весник пролетње изградње

Долазе омладинске бригаде

ЗДРАВО, НОВИ БЕОГРАДЕ!

ВЕЋ друга ноћ како Гостиварска бригада путује за Нови Београд. Дугачак пут! То је путовање од пола ноћи до пола ноћи.

Испрекидане разговоре прати неуморан тутањ точкова композиције. Још свега два сата и угледаће град који никада нису видели. Једино је, од свију њих, Сафи Идриз био прошле године на изградњи Новог Београда. И што се више приближују, још невиђеном граду, нестаје сан и дремеж и живост расте у вагонима. Чини се човеку и да точкови брже клопарају и да захуктала машина све брже фркће. А око Сафи Идриза окупили се бригадисти, и он им прича о Новом Београду, па када му нестану речи, он се рукама помогне, да би што боље поткрепио своја објашњења. Млади Идриз, још голобрад, био је на Новом Београду у прошлогодишњој првој смени.

— А ко зна колико се ту променило откада сам ја пошао. Сутра ће бити година дана како сам био, први пут, на Новом Београду, и сутра бићу опет тамо...

И док им он прича о својој првој републичкој македонској бригади, о изградњи студентског насеља, о бригадама и другарском животу у логору „Јожа Влаховић", дотле су га Сандра Крстески, Ашим Иљазовић и други другови пажљиво, гутајући сваку реч, слушали. И што се разговор више развијао, то се и мала групица омладинаца све више повећавала. Сећања и успомене из ранијих година изградње почеле су да долећу са свих страна. И све су се више множиле. Неко је причао о првом прохујалом возу на прузи Шамац — Сарајево, неко о изградњи хидроцентрале Маврово, а неко је... само слушао...

Најзад: Земун! Главе, са белим кечићима, накитиле су све отворе вагона. „Долази Нови Београд" — рекао је неко и речи су пошле од вагона до вагона, од купеа до купеа. Пола ноћи је прошло. Композиција лагано пролази поред студентског насеља, расветљеног у ноћи, поред високих станбених зграда, које су, већ сада, један део будућег града...

— Ето, ту је радила бригада „разбијачи клевета" — објашњава Идриз — ко зна колико пута ударна! А тамо Јабланичка... Онамо су били Оџачани...

Тамо, даље, у чађавој ноћи, светлео је поспан полумилионски град.

Сместили су се у пролазној бараци. Ашим Иљезовић ,скинувши с рамена торбу, наместио је под главу и слатко, после напорног путовања, заспао.

У јутарње свитање, високо горе на јарболу, залепршала је застава. Очи бригадиста радосно, са необичним расположењем, гледали су је. Прва застава на Новом Београду! Весник пролећне изградње. То она овог јутра обавештава свима и свакоме: дошла је прва бригада! И, као талас када се прелије, одједном, бели кечићи, у рукама бригадиста, зањихали су се кроз ваздух. Дуго су поздрављали прву заставу, прву подигнуту тробојку, сашивену доле, далеко на југу... Плаво — бело — црвено. И црвена звезда.

Данас се још не ради. Само што се уређује логор и чисти, дугим зимским сном, снегом и кишама изрован, запуштени круг.

То јутро Сандра Крстески, Сафи Идриз и петнаестогодишњи Алаза Азис изишли су из логора. Пешчани длан прекривен росом, пружао се испред њих. За Алаза, који је први пут, пре три дана, напустио село Лаковицу, доброг бабу Изаира и најбољег друга Ћамила, ове зграде изгледале су невероватне, као да их нису градиле руке његових другова, већ људи огромни по величини и неупоредиви по снази.

Са дечачким набораним челом, уздигнуте главе, дуго је гледао у зграду Претседништва владе, у сваки њен спрат и прозор. Све га је интересовало. Крупне очи, овога јутра, засула је радост...

— Здраво, Нови Београде! Ћамиле ми је рекао да те поздравим — рекао је Алаза, док су му очи мирно и замишљено гледале у дуге, лепо поређане грађевине станбеног насеља. А ветар му је задиркивао нову, жуту, шарену мараму, коју му је дала мати при растанку, на лаковичком друму. Он је сада гледао очима ону истиниту причу, коју је слушао од својих старијих другова и која га је вукла, њега петнаестогодишњака, да види Титов Београд.

Дуго им је требало док су обишли зграду Претседништва владе. Сафи Идриз, као „стари" градитељ Новог Београда, водио их је и имао прву реч:

— Када сам ја био ту, пре годину дана, дизао се први спрат на студентским зградама. А овде, трећи... Видиш, Алаза, сада су све те зграде под кровом.

А Алаза је гледао, настојао да, од свега тога, што више схвати и разуме. Много промена и много слика донео му је први дан. Хтео је све да их сачува. Зато је слушао сваку реч и тежио да му све буде јасно. Имао је и жељу да све то исприча и мајци Хатими, и бабу Изаиру, јер они, можда, никада неће видети овај град, а мило им је да чују о њему...

Круг око бригаде био је већ чист када су се вратили. Сандра Крстески, ушао је у бараку, изнео агитациону таблу и приковао је пред врата. Такву таблу, само мало већу, има и његова сељачка задруга „Нови живот" у селу Воковју. Он је командир чете и „добар комуниста" како кажу два његова друга из истога села и исте задруге. Али је и добар земљорадник.

— Зар би могао били добар комуниста ако није добар радник? — каже Јуфим, земљак Сандров, док је овај намештао таблу.

Табла није нова, али је још добро очувана. Она је ту и прошле године стајала и давала сва обавештења бригадистима. А није тешко погодити које су ту бригаде биле и становале у тој истој дрвеној згради. По зидовима бараке још и сада стоје крупни натписи: „Јуриш Моравци", „Ура Косметовци", „Победу за победом, Невесињци"... А у бараци, изнутра, по зидовима и дрвеним креветима, стоје имена многих градитеља, датуми случајно записани и кратке песмице временом неуништене... Случајне успомене, случајно руком записане, непознатих градитеља.

И за малу Миру, петогодишњу девојчицу, данас је почело пролеће. Она је дете Новог Београда. Дете, које већ две године живи са својим родитељима ту, на изградњи. Упознала се са младим Насуфом, Гостиварчанином, косих смеђих очију и истурених румених јагодица, па га јури са прутићем у руци око бараке. И зачас би застали једно према другоме. Моменат оклевања и лукавости:

— Оћеш да ми кажеш твоје име? — пита је Насуф са звучним акцентом свога краја.

— Нецу! Сад ћес ти да добијес — и опет трчи за њим. Не зна и да ли јури за њим, или за црвеном, као сочна зрела трешња, новом марамом. Због ње га је запазила.

Док су се њих двоје, уз општи и весели смех младих Македонаца, јурили око бараке и кроз бараку, на пространом травњаку, поред логора, где су ранијих година бригаде исписивале разне пароле, смрвљеном циглом и кречом, Феми Меме премеравао је својим прутићем простор како би, што боље, расподелио слова пароле, коју је држао у руци, исписану на парчету папира. Била је то нова парола, још неисписана на Новом Београду, једноставна и данас свакоме јасна и позната: „Изградићемо Нови Београд сопственим снагама".

Тек су се сместили, а већ је почео нови живот испуњен радом на градилишту, заједничким читањем на још млаком пролетњем сунцу, игром и одмором

У логору спуштало се вече. Сунце се заклонило иза високе зграде Претседништва владе, а њена дуга сенка прекрилила је бараке.

Најмлађи, Алаза Азис, пише писмо своме другу Ћамилу Иљизи. Он му је то обећао. Јер, Ћамиле му рече, на растанку, да ће доћи да га смени. И да му пише све што је видео. Сео је, и наслонио се о зид бараке и, пошто је мало размишљао, почео... Нижу се слова, полако, одмерено, неправилна али јасна, писана малом, али мушком руком:

„... и да знаш колика је зграда Претседништва. Ето, ту је близу наша барака, па је сваки час гледамо. Док сам је обишао требало ми је толико времена колико за пешачење од наше Лаковице до Кунова... Најбоље ћеш видети сам кад дођеш... Знаш, поздравио сам... онако, другарски, како си ми рекао... Пиши ти мени па ћу и ја теби опет. Поздравља те твој друг Алаза."

Писмо је завршио тек увече, под сијалицом. Сандра му је мастилом написао адресу.

Ноћ је. Негде у дну бараке чује се благ звук зурле.

А сутра? Сутра је први дан битке! Сутра ће прве заставе на радилишту да залепршају.

Вечерас се, на још једном јарболу, залепршала застава. То су Трстеничани јавили да су стигли. Ако, нека се зна! А сутра, ко ће још сутра подићи заставу? Ко ће поздравити Нови Београд и честитати му треће пролеће његове изградње? Који ће се јарбол закитити новом заставом и одакле ће она бити?

В. ВОЈВОДИЋ

Борба за бољи квалитет

ПРЕДУЗЕЋА „ПРОЛЕТЕР" И „КУЛТУРА"

организовала изложбе квалитета

УЕДАН од најважнијих задатака, који се у овој години поставља пред наше трудбенике, јесте борба за побољшање квалитета производа. Подизање животног стандарда наших радних људи, уско је повезано са питањем квалитета производа, нарочито оних за широку потрошњу, и због тога се овом питању мора, у четвртој години Петолетке, поклонити далеко већа пажња него раније.

Ове године многа наша предузећа добила су велике задатке за производњу артикала за извоз. Извозни артикли морају бити одличног квалитета, јер на међународном тржишту постоји велика конкуренција, и лошије израђена роба не може да се прода. Обзиром на велики значај извоза за јачање наше индустрије, за подизање нових фабрика, куповину нових машина и разних, нама неопходних, сировина, питање борбе за бољи квалитет мора се у овој години водити непрестано, упоредо са борбом за план.

У свим београдским предузећима већ се доста учинило у погледу побољшања квалитета. Нарочито добри резултати у том погледу постигнути су у такмичењу у част избора за Народну скупштину.

Да би се радници наших предузећа још више заинтересовали за овај проблем, да би се очигледним путем показало како треба, а како не треба производити неке артикле, у неким београдским предузећима организоване су изложбе квалитета. Тако је, на предлог, техничког руководиоца фабрике обуће „Пролетер", Душана Јелаче, у фабричком дворишту направљен један излог, у коме је, путем изложених ципела, приказано како ко ради. У горњи део излога стављене су ципеле добре израде. Крај сваке је назначено чија је израда. У доњем делу изложене су рђаво урађене ципеле. И крај њих су имена оних који су их радили.

Ова изложба, иако још мала (ускоро ће се организовати већа), изазвала је велико интересовање радника. Кроз одељења непрестано струје коментари о квалитету. Радник, чије је име било данас забележено у горњем делу излога, поред добро израђене ципеле, труди се да и сутра, и увек, одржи своју израду на потребној висини. А онај, чије је име изложено поред рђаво израђене ципеле, обраћа већу пажњу својој изради, тежећи да оствари што бољи квалитет, како његово име не би више стајало у доњем делу излога.

У предузећу „Пролетер" рад је организован по бригадама. То је један од важних услова за успешну борбу за квалитет. Унутар бригада, радници једни другима указују на грешке, критикују оне који се немарно односе према квалитету израде, дискутују на који би је начин побољшали. Борба за квалитет је већ толико заоштрена, да, на пример, доплер (радник који прошива ђон) неће да прими ципелу од радника који је, у претходној операцији, прикивању ђона, рђаво урадио свој посао. Овакав начин рада у бригадама већ показује значајне резултате. Квалитет, у односу на 1949 годину, знатно је побољшан нарочито на изради женских ципела. Данас у продаји има лепих и добро израђених женских ципела, које су произвели радници „Пролетера". На женским сандалама још није довољно учињено, ма да се на томе непрестано ради. Сандале су још увек прилично ружног изгледа, али то има објективних разлога: недостају неки калупи и уређаји. Сада се производе мушке сандале, које су одличне израде, и у поређењу са прошлогодишњим далеко су боље.

Колико се пажње поклања побољшању израде и материјала видi се и по томе, што се, ако се појединa ципела због рђаве израде врати, одмах одржава саветовање са радницима. На тим саветовањима прегледа се рад, указује се на недостатке, критикују се они, који су се мало заложили. Све то знатно утиче на даљи рад радника.

По до сада постигнутим резултатима види се да ће трудбеници „Пролетера", међу којима се у погледу доброг квалитета истичу нарочито Веселин Грујић, доплер, Ђорђе Митић, који ради на цвикању шпицева, и штеперка Вера Сметко, у овој години израђивати далеко боље ципеле него раније. Изложба квалитета покретаће људе да се на том послу у будуће све више и боље залажу.

•

И у графичком предузећу „Култура" поклоњена је ове године велика пажња побољшању квалитета.На једној седници радничког савета дат је предлог да се, у циљу побољшања квалитета и ширег упознавања радника са значајем солидне израде, организује изложба добрих књига и књита са грешкама.

У сали предузећа изложено је око 500, које добрих, које лоше урађених књига, разних издања. Поред изложених књига исписана су имена оних, који су направили разне грешке, а такође и оних, који су свој посао добро обавили.

Изложба је покренула све раднике „Културе" на појачано залагање у борби за бољи квалитет. Да би се то питање што успешније решавало, организована су производна саветовања, на којима се дискутовало о проблему побољшања рада. На тим саветовањима радници су констатовали да су грешке у раду прављене углавном због недовољне стручности. Због тога је донета одлука да се организују три курса за полуквалификоване раднике. Курсеви су већ отпочели са радом.

Колектив „Културе" је један од добрих колектива графичке индустрије. Он је извршио своју обавезу у част избора — испуњење тромесечног плана — шест дана пре рока. Мартовски месечни план испунили су по обиму са 112,22 од сто, а по вредности са 104,38 од сто. Све то гарантује да ће трудбеници „Културе" у свом будућем раду, поред успешног испуњења планских задатака, успешно решавати и питање бољег квалитета.

•

Изложбе које су организоване у предузећима „Пролетер" и „Култура" знатно ће допринети борби за бољи квалитет. Било би добро и корисно, с обзиром на велику важност овог задатка, да и друга београдска предузећа организују овакве и сличне изложбе.

ПРОБЛЕМИ ГРАДСКЕ ТРГОВИНЕ

БОЉА ОРГАНИЗАЦИЈА НАБАВКИ ЗАДОВОЉИЋЕ ПОТРЕБЕ БЕОГРАЂАНА У ДОБРОЈ И РАЗНОВРСНОЈ РОБИ

БОРБА за побољшање квалитета производа и повећање асортимана артикала, развија се са успехом и у свим гранама привреде. Поред производње, која се такмичи за што бољи материјал и израду производа, трговински апарат настоји да у своје продавнице унесе само ону робу која ће одговарати потребама и захтевима грађана.

Наш трговински апарат, досад је добављао робу преко Трговинског стоваришта за промет текстилом и обућом на велико, који је закључивао уговоре са произвођачима. Врло често, дешавало се да та роба није била ни доброг квалитета, нити је задовољавала укус становника главног града. Али, пошто је апарат био зависан и везан за стоваришта, морао је да прима и такву робу која је, разуме се, много штетила трговини. Тако се десило да је, између осталог, пропало и неколико стотина хиљада лепака за муве, који нису били добри, па се нису могли куповати.

Да би се побољшало стање у трговини и престало са том рђавом праксом, отсад ће трговинска предузећа Београда, закључивати самостално, преко својих набављача, уговоре са производним предузећима. Довољан број стручних, способних и окретних службеника слаће се на терен, где ће, пошто испитају све услове и могућности за испоруку што боље робе, склапати уговоре. Они ће у фабрикама имати могућности да разгледају узорке артикала за које се интересују и тек пошто испитају њихов квалитет и да ли одговара потребама грађана, приступиће уговарању.

Исто тако, предност оваквог уговарања је и у томе, што су, према досадашњој пракси, прво закључивала уговоре савезна, па републичка и, тек на крају, локална предузећа. Због тога су често локална предузећа морала да приме оно што је од ових остајало.

Међутим, у новим условима уговарања тога више неће бити. Од спретности и брзине набављача, зависиће да ли ће бољу робу добити савезно, републичко или локално предузеће. А пошто је награђивање набављача тесно везано за робу коју набави, — и то не као досад, по количини, већ по квалитету и потребама које постоје, — развиће се широка утакмица: ко ће набавити боље и корисније артикле.

Нов начин награђивања набављача робе потиче отуда што су продавнице трговинских предузећа затрпаване разним непотребним предметима. Њих су набављачи доносили у великим количинама, јер су тако добијали већи проценат. Шта је даље бивало са том робом, да ли је она продавана или не, и да ли је предузеће штетило на том, набављача није занимало.

Међутим, кад проценат зараде набављача зависи од тога колико је продато од робе коју је набавио, он је директније и непосредније заинтересован да узима само ону робу која најбоље одговара.

Због тога је неопходно потребно да набављачи који одлазе на терен, ради уговарања, добро знају потребе и укус грађана. Врло је важно водити озбиљну бригу о животном стандарду људи за које се роба набавља. У овоме ће набављачима најбољу помоћ пружити продавци из трговина, јер су директно повезани са потрошачима. Они најбоље познају укус и потребе грађана и могу да предлажу за набављање робу које до сада није било, а за коју постоји потреба. На тај начин ће се помоћи повећање асортимана робе у продавницама, што ће користити и трговини и грађанима.

Корисно би било када би набављачи давали предлоге производним предузећима о изради извесних артикала који су нарочито потребни градском становништву. Исто тако, умесна критика робе од стране набављача, могла би добро да користи произвођачима, који би на тај начин боље упознали укус потрошача. Грађани главног града, као и градова уопште, имају потребу за многим предметима који се на селу не траже. Међутим, до сада се дешавало да у град долази роба која боље одговара сеоском становништву и обрнуто. Од способности набављача зависи да ли ће се ова пракса и даље наставити.

ЗА БОЉЕ СНАБДЕВАЊЕ ГРАДА

У ОВОГОДИШЊОЈ СЕЗОНИ ВОЋА И ПОВРЋА

треба обратити више пажње амбалажи

БЛИЖИ се време довоза свежег воћа и поврћа у наш град. Воће и поврће стизаће у великим количинама, јер град од пола милиона становника има велике потребе. Да би се довоз правилно спроводио, треба извршити све потребне припреме. Поред обезбеђења транспортних средстава, од велике је важности за успех овогодишње откупне сезоне, припремање све потребне амбалаже.

У ранијим сезонама откупа воћа и поврћа питање амбалаже, коме обично није посвећивано довољно пажње, претстављало је знатну препреку раду. Предузећа за воће и поврће, и градска и рејонска, нису до сада водила никакву евиденцију о бројном стању своје амбалаже, као и о томе где се она тренутно налази и у каквом је стању. При одашиљању робе предузећа нису обраћала пажњу да се амбалажа врати, тако да се, током сезоне, осећао све више њен недостатак. Како је воће и поврће морало, и поред недостатка погодне амбалаже, да се шаље у град, ово је стизало изгњечено и врло често искварено, јер је транспортовано непосредно у вагонима, или у сандуцима, који нису прављени за ту врсту робе. Тако је, на пример, прошле године, парадајз транспортован у великим сандуцима за јабуке, т. зв. „јабучарама", где је, нагомилан један на други, обично стизао на тржиште изгњечен и недовољно свеж. Било је и случајева да се воће, нарочито јабуке и крушке, лопатама товари у вагоне. Због тога је, када би воће стизало у град, већи део морао да се одбаци, јер се у таквом стању није могло изнети на тржиште.

Може се рећи да наша предузећа за воће и поврће, углавном, имају довољно амбалаже. Али, да би се њено бројно стање и одржало, треба посветити много већу пажњу, него до сада, евиденцији о уласку и изласку амбалаже. Често се дешава да предузећа, која добијају робу, вредност неврћене амбалаже исплаћују новцем. Међутим, не ради се ту само о вредности амбалаже, о томе да се враћањем вредности на њој не губи, већ да предузећа, која се баве откупом воћа и поврћа, у свако доба тачно знају којим бројем амбалаже располажу.

Колико се до сада мало водило рачуна о амбалажи види се из следећих примера. Предузећу „Космај" недостајало је око 5.000 комада сандука „јабучара", 9.500 комада гајби, око 8.500 комада врећа итд. Значи, евиденција показује једно, а право стање је сасвим друкчије. Треба још једанпут напоменути да предузећа за воће и поврће морају посветити већу пажњу евиденцији бројног стања амбалаже, и нарочито водити рачуна да се ова враћа и то не у ма каквом стању, већ у онаквом у каквом је послана. То ће допринети да се обрати већа пажња при руковању амбалажом. Уствари, предузећа о томе мало воде рачуна.

Чести су случајеви да се сандуци не отварају пажљиво већ се разваљују. У предузећу „Будимка" наишло се на дивљачки поступак при отварању буради са туршијом. Дебео капак једног бурета преломљен је на пола при отварању и тиме постао неупотребљив, уместо да је пажљиво извађен.

С обзиром да постојећа амбалажа не може да задовољи потребе, Повереништво државних набавки предузело је мере за израду нове. При прављењу амбалаже требало би водити рачуна да ова буде истих димензија. То је нарочито потребно због тога, што при транспортовању сандука неједнаких димензија, ови лако падају и ломе се, а на тај начин се и воће гњечи и квари. Исто тако, предузећа за воће и поврће могла би да стављају добро видљив знак на своју амбалажу, тако да би они, који примају робу, одмах знали коме треба вратити амбалажу.

Поступак са амбалажом при транспортовању такође у многоме утиче на њено одржавање. Сандуци се обично, при истовару и утовару, бацају са велике висине и трескају, тако да се таквим начином рада већи део амбалаже штети. Природно је да треба радити брзо, да са утоваром не треба одуговлачити, али то не значи да се и у највећој журби не може обратити пажња да се чува и амбалажа и роба која се у њој налази.

Због свега тога, у наступајућој сезони довоза воћа и поврћа, питању амбалаже треба посветити велику пажњу. Данас имамо ситуацију да се око 50 од сто амбалаже градских предузећа за воће и поврће не налази код њих, већ код предузећа са којима су пословали. Изгледи за успех овогодишњег откупа били би врло слаби, ако би се остало при оваквој ситуацији. Стога, као што смо већ напоменули, треба нарочито завести строгу евиденцију о кретању амбалаже, о томе да се она на време враћа, а не да се њена вредност даје у новцу. Само добро припремљеном амбалажом учиниће се да наш град добија свеже и здраво воће, онако како је са дрвета убрано.

Такмичење сељачких радних задруга на територији Београда

Ове године имаћемо, први пут, такмичење између сељачких радних задруга на територији града Београда. Датуми сумирања резултата такмичења биће 1 мај и 20 октобар. Ови историски датуми, у чију ће се част такмичити радне задруге, омогућују и правилно такмичење у пољопривреди, јер долазе у она годишња доба када су радови на оранicама, ливадама и воћњацима најобимнији и у пуном јеку. Задруге ће се такмичити у извршењу пољопривредних радова, организационом учвршћењу, у припреми материјала за сезонске радове, изградњу економских дворишта, у гајењу живине, чишћењу воћака, упису у културно-уметничка друштва сељачких радних задруга и друтом. Прелазну заставу додељиваће Градски одбор најбољој сељачкој радној задрузи, најбољој бригади у задрузи даваће рејонски одбори, а најбољој групи сама задруга.

Преко шест стотина трудбеника учествује

У ГРАДСКОМ ТАКМИЧЕЊУ СИНДИКАЛНИХ КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКИХ ДРУШТАВА

ОВИХ дана одржава се у Синдикалном дому у Немањиној улици градско такмичење синдикалних културно-уметничких друштава, победника са рејонских такмичења одржаних фебруара месеца ове године. После савезне смотре најбољих секција културно-уметничких друштава из целе земље, која је претстављала до сада најкрупнију манифестацију залагања синдиката на пољу културе и уметности, ово је највећи догађај у животу и раду најбољих синдикалних културно-уметничких друштава из Београда. Поред „Горана", „Стевана Бракуса", „Јединства", „Ђоке Павловића" и „Слоге" из Земуна, у овом такмичењу учествује и „Бранко Цветковић", другопласирано друштво са прве републичке смотре синдикалних културно-уметничких друштава, одржане прошле године. На такмичењу, које је почело трећег и свршава се дванаестог овог месеца, одредиће се која ће друштва репрезентовати Београд у другом републичком фестивалу Србије, који се одржава маја месеца.

Градско такмичење, које је у току, показује знатно веће резултате од прошлогодишњег. У првом делу такмичења, који је трајао до шестог априла, наступале су са великим успехом драмске секције, које су свој репертоар обновиле новим делима из светске и домаће драмске литературе. Драмска секција „Ђоке Павловића" извела је у понедељак „Просту девојку" од Шкваркина. У уторак је „Слога" из Земуна извела први чин из Цанкарове драме „Слуге", у среду „Јединство" је наступило са „Просидбом" и „Јубилејом" од Чехова, а „Стеван Бракус" са „Лажом и паралажом" од Јована С. Поповића и, најзад, у четвртак „Бранко Цветковић" је приказао драму Горког „Васју Железнову". Све ове претставе су са негде више, негде мање успеха, показале велику бригу да се да што се највише може. Трудбеници, глумци и аматери, уносили су у своје улоге сав свој темперамент, показујући меру тамо где се лако пада у карикатуру.

Од седмог овог месеца наступају свакодневно друштва са свим осталим секцијама. Јуче је наступило друштво „Ђока Павловић" са хорском, рецитаторском, фолклорном и оркестарском секцијом. Вечерас, изводиће програм културно-уметничко друштво типографских радника „Јединство". Поред масовних и уметничких песама, рецитација и народних игара из Војводине и Словеније, оркестар „Јединства" свираће „Розамунду" од Шуберта и „Сплитски акварел" од Тијардовића. Следећих дана, деветог, десетог и једанаестог, наступиће „Слога" из Земуна „Стеван Бракус" и „Горан", углавном са својим хорским, солистичким, рецитаторским, фолклорним и музичким секцијама. У „Горановој" приредби певаће и женски збор хорске секције, што није био случај на прошлогодишњој смотри. Културно-уметничко друштво „Бранко Цветковић" наступиће дванаестог априла. У његовом програму учествоваће и Владимир Вргуљан, члан литерарне секције, који ће читати своје песме, што је новина у приредбама наших културно-уметничких друштава.

Преко шест стотина извођача учествује у програму поменутих секција, преко шест стотина трудбеника, који поред свег залагања у производњи и у извршавању других синдикалних и фронтовских задатака, показују да су и последње слободне часове провели на општедруштвеном послу — на неговању уметности и њеном широком омасовљавању.

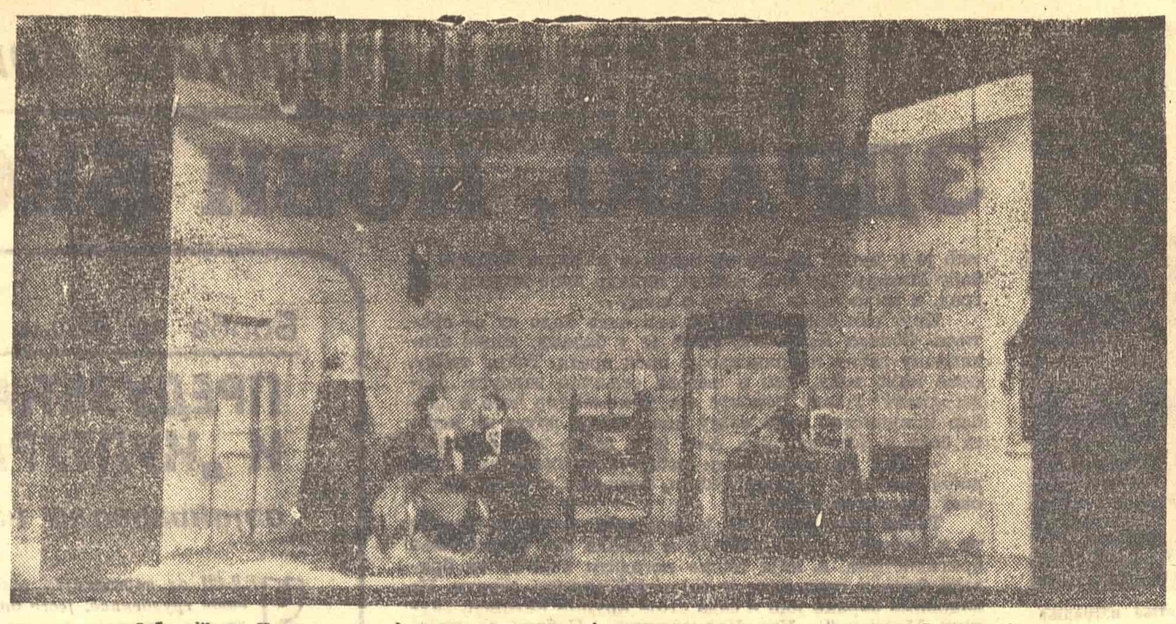

„Јубилеј" од Чехова у извођењу драмске секције културно-уметничког друштва „Јединство".

Нови кадрови редитеља и рецитатора за културно-уметничка друштва

У последње време нарочито приликом Савезне смотре синдикалних драмских секција из читаве земље, показало се да рад ових секција које су водили професионални глумци, са неколико изузетака, нису постигле онакве резултате какве су имале секције са стручним руководиоцима — професионалним редитељима. У Београду од 53 културно-уметничких друштава само три, четири драмске секције воде позоришни редитељи, док остале раде под руководством познатих глумаца из београдских позоришта, а неке, као, на пример, секција „Будућности" и „Грађевинара" још нису основане јер немају стручног руководиоца.

Због недостатка стручних руководилаца и због потребе да драмске секције воде редитељи а не глумци, Повереништво за културу и уметност ИОНО-а организовало је шестомесечни курс за редитеље — аматере и тромесечни курс за рецитаторе. На оба курса аудиторијум је састављен углавном од најбољих чланова драмских секција културно-уметничких друштава. Курс за редитеље, који води Мирослав Дедић, окупио је 32 радника, ђака и намештеника, који са великим интересовањем прате предавања и који су на полугодишњем колоквиуму врло добро оцењени. Иако је колоквиум требало да послужи за селекцију, одбацујући оне који немају смисла и воље за редитељски рад, на испиту није нико одбијен јер су сви задовољили што је, свакако, велики успех како за предаваче курса, тако и за аматере.

На курсу редитеља предају наши познати уметници Мирослав Дедић, Боривоје Стојковић, Предраг Милошевић, Милица Бабић, Дивна Радић-Ђоковић и други. Поред својих теоретских предмета: народни језик, историја позоришта, драмска књижевност, дикција и теорија режије, курсисти слушају и предавања о сценографији, сценској музици, звучним ефектима, историји костима и шминке. Оваквим свеобухватним програмом рада будући редитељи-аматери стичу шире позоришно знање потребно за студиознији рад у драмским секцијама које су баш због непознавања и неискуства у одабирању костима, у употреби звучних ефеката, због лоше шминке и расвете, давале дилетантске претставе иако су глумачки често били на завидној висини.

Како би добили што више искуства за практичан позоришни рад, аматери су предложили, што је усвојено, да спреме „Лажу и паралажу" у којој ће они сами играти све улоге и применити стечено знање о костимима, шминци, осветљењу и другом. Јер, ови млади редитељи-аматери биће по одласку у мања културно-уметничка друштва поред редитеља и електричари, и шминкери, и сценаристи. По свршеном испиту курсисти ће добити диплому уз обавезу да иду у неко културно-уметничко друштво.

На курсу за рецитаторе, који се одржава у просторијама Повереништва за културу и уметност ИОНО-а налази се 18 другова. Они слушају предавања о народном језику, о уметничкој и народној поезији, о дикцији и техници дисања. Одласком у рецитаторске секције свршени курсисти ће у многоме освежити приредбе својих друштава. Нарочито су досадашње рецитације у односу на остале тачке програма због монотоног тока, отсуства градације у гласу и проживљавања текста, биле далеко мање интересантне од хорске песме, фолклора и драме. О техници дисања рецитатори у културно-уметничким друштвима нису ништа знали, а акцентуација је само у ретким случајевима била добра. Овај мањевише стихиски рад рецитатора-аматера никако није био у складу са добрим остварењима осталих секција, па су многа друштва због бољег успеха на својим приредбама уопште изостављали рецитацију.

Ова два курса даће београдским културно-уметничким друштвима онај најнужнији кадар и то баш тамо где су она најслабија — у режији и рецитацији.

АПРИЛСКИ ФЕСТИВАЛ СТУДЕНАТА БЕОГРАДСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

ПРОШЛОГОДИШЊИМ мајским фестивалом Народне омладине Београдског универзитета показало се колико су култура и уметност постали предмет интересовања и проучавања београдских студената, предмет који се не учи из предавања, већ се савлађује интензивном, самоиницијативном делатношћу, кроз разноврсне секције студентских, културно-уметничких друштава.

Бавити се уметношћу данас није више искључиво занимање професионалаца и професионалних ансамбла, то је саставни део живота и рада великог дела наших трудбеника — радника, пионира, студената, службеника, окупљених око многобројних културно-уметничких друштава, то је неодвојиви елеменат васпитања и уздизања наше радничке класе, народне интелигенције и сељаштва.

★

Овогодишњи фестивал Народне омладине Београдског универзитета велики је корак напред од прошлогодишњег. Од деветог до двадесет првог априла учествоваће на фестивалу у Коларчевој дворани девет факултетских друштава, централно друштво Београдског универзитета „Бранко Крсмановић" и четири Уметничке академије. У жељи да свој рад ослоне на све што је позитивно у богатој историји наших народа, и на напредне тековине светске културе уопште, београдски студенти су ове године пришли ширем избору репертоара. Раније је репертоарска политика била препуштена углавном стручним руководиоцима појединих секција, не ослањајући се на неки претходно створен план рада. Тако се догодило да су многа друштва имала на програму иста дела, која су се понављала на фестивалу.

Ове године су још пре почетка припрема за фестивал организована стручна саветовања са диригентима, кореографима и режисерима. На њима се и одабрао репертоар свих друштава.

Стручним саветовањима кореографа и руководилаца фолклорних група присуствовали су наши најистакнутији професионални кореографи.

У дане од деветог до двадесет првог априла, колико траје фестивал, извешће се у Коларчевој дворани двадесет и шест сплетова народних игара из области уже Шумадије, Ниша, Врања, Посавине, Славоније, Војводине, Македоније и других, што је далеко обимније него на прошлогодишњем фестивалу.

На прошлогодишњем фестивалу ни једно друштво није имало драмску секцију. И поред главног задатка на почетку ове школске године — учвршћење друштава и поновно формирање неких, која су се била распала, драмској уметности посвећена је највећа пажња. Одмах по формирању драмских секција показало се да је интересовање студената за ову уметност било велико, што се најбоље види из многобројних предлога за избор репертоара, које су сами студенти учинили. На априлском фестивалу видећемо девет драмских група, које ће извести, поред Гогољеве „Женидбе", „Малограђана" од Горког, Нушићевог „Покојника" и других дела Чехова, Молијера, Стерије и комад „Пушке госпође Карар" немачког писца Брехта.

Велики успех друштва „Бранко Крсмановић" је оснивање симфонског оркестра, који ће први пут наступити на овом фестивалу. Он ће једанаестог овог месеца у Коларчевој дворани извести један Корелијев „Кончерто гросо" и симфонију Фридриха Мича. На овогодишњем фестивалу учествоваће око педесет вокалних и инструменталних солиста и тринаест солиста на народним инструментима (гусле, фрула, гајде и др.). У балетским тачкама априлски фестивал биће нарочито богат. Поред балетског отсека Академије за позоришну уметност наступиће и седам факултетских друштава.

Проглашење победника и подела награда, као и завршна вечерња приредба биће двадесет и првог априла.

Клуб младих писаца Београдског универзитета такође ће учествовати на конкурсном такмичењу. У оквиру фестивала одржаће се две литерарне вечери, на којима ће читати своје радове шеснаест чланова клуба. Ових дана изаћи ће из штампе и зборник радова младих писаца Београдског универзитета, у којем ће бити заступљено 30 писаца прозе, песама и есеја и 13 ликовних прилога студената Академије ликовних уметности.

Новооснноване ликовне секције излагаће своје радове на изложби, која ће се отворити у аули Природно-математичког факултета на дан деветог априла, са 230 ликовних радова студената разних факултета — сликара и вајара.

КАКО СЕ КАЖЕ — КАКО СЕ ПИШЕ

ОН ЈЕ СЕ РАДОВАО — ОН СЕ ЈЕ РАДОВАО — ОН СЕ РАДОВАО

По неким језичким особинама готово не можете распознати школована од неškоловане човека. Чак ћете чути да школован човек погрешно узима неке речи и облике, док ће човек из народа, без школе, сасвим правилно рећи, правилно ће употребити и реч и различне облике речи. То опет не значи да неко помисли оно што нисмо мислили: да се језик у школи квари. Не, него се дешава да се многе ствари заборави, потом се нове науче, па се често по многим градовима чује оно што није народно, што није добро и здраво, прима се, усваја без икакве потребе, али само зато што је — из града, као од господе. Некад се наопако мислило да је све у граду добро, лепо, здраво и право. А да то није било тачно, — сви смо сведоци. Сетимо се како је Вук само пре нешто више од сто година говорио да народни језик српски не знају учени људи, не знају га ни грађани, не знају га ни они који су из села прешли у град, него га зна само — прост, неук, неškолован народ, овчар, свињар и говедар. Одиста се за то време може рећи да је као редовна појава било да се језик у школи — кварио јер се учио један друкчији, ненародни, извештачен, вештачки језик. А Вуковом заслугом ми се потпуно окрећемо народном језику, језику орача и копача, примамо га за свој, развијамо га, учимо и проучавамо. Зато сад више и није питање разликовања народног од књижевног језика. Књижевни је језик одиста народни језик, само очишћен од покрајинских црта и особености које не би увек и потпуно схватиле и све друге покрајине, сав наш народ који говори српским, српскохрватским или хрватскосрпским језиком.

И док ја тако размишљам како да укажем својим малишанима у основној школи да је свеједно: српски и хрватски, српскохрватски и хрватскосрпски језик, рекоше ми да је неко питао писмом: које је правилније — он је се радовао или он се је радовао. — Стога сад морам овом старијем читаоцу отписати, јер оно деци, верујем, свакодневно објашњавају и учитељи и професори. — Ево, дакле, како треба казати. Писац је с правом размишљао, довијао се, па нам пише: „Знате, ја мислим да је боље Он је се радовао, јер то сасвим одговара другим лицима прошлог времена тога глагола. Тако имамо: ја сам се радовао, ти си се радовао, он се је радовао. Свула, дакле, имамо: заменицу, помоћни глагол (сам, си, је), а потом онај главни глагол од којега градимо прошло време. ."

Одиста би тако било кад би језик слушао прописе, кад би му се могло наредити. Али је он понекад и ћудљив, — не чује те, него удара устрану, негде прекорачи границу и удари другим путем, не слуша професоре и не поштује никакве дебеле књиге. — Тако је и овде. — Одиста наш читалац лепо запажа да би по доследности требало да је онако како он мисли, али то није добро. — Нека се не срди, нека не верује да је онај други облик правилан! Не ваља ни то!

Још Вук је писао да се у таквим случајевима некако сажимају та два скраћена облика заменице себе — се и помоћног глагола у садашњем времену за треће лице јест — је. Овде се, мисли да се они краћи облици тако своде, слију у једну целину, па од се је преко испадања гласа ј имамо сажимање два е (е е) у једно друго е. Вук је то обележавао и акцентом, знаком за дуг самогласник. Деца из школе знају да имамо различне акцентске знаке. Овде је Вук обележавао онај знак који ми зовемо дугоузлазни. Тако, дакле, још Вук је указао да не ваља ни он је се радовао, ни он се је радовао, него само: он се радовао.

Запажамо да је то случај с такозваним повратним глаголима у прошлом времену, и то само у трећем лицу једнине сва три рода. Тако имамо код свих глагола те врсте. А повратни глаголи, сећате ли се, казују радњу коју радник врши сам на себи или је врше два или више радника један на другом или један према другом узајамно. Разуме се, има ти ту и различних прелива у значењима, кад не можемо лако запазити ту црту прелазности глаголске радње, али се тако може уопштити. Чак се може рећи и простије, да нас сви подједнако разумеју, Ево како: сви глаголи који имају уза се заменицу „се" у трећем лицу једнине прошлога времена за мушки, женски и средњи род губе „је" од помоћног глагола. Разуме се, ово губљење треба схватити тако да оно није извршено тако да од скраћеног облика глагола је није остало никаква трага! Не, — остала је дужина у скраћеном облику заменице се. — Тако имамо: он се је играо, она се је забављала, оно се је разболело и слично, или: он је се играо, она је се забављала, оно је се разболело. Ти су облици некњижевни, макар их чули и од школована човека! Треба говорити и писати само: он се играо, она се забављала, оно се разболело и слично.

ЕЛ.

ВЕСТИ ИЗ КУЛТУРНОГ ЖИВОТА

Данас, у 18 часова, у Београдском драмском позоришту отпочиње рад Београдско хумористичко позориште, премијером. Оно ће значити велико освежење за нашу публику. На репертоару су духовити скечеви, рапорти, балетске и музичке тачке, у чијем ће извођењу учествовати и наши познати уметници Јожа Рутић, Дејан Дубајић, Јозо Лауренчић, Димитрије Парлић и други.

За бригаде које долазе на рад у Нови Београд, спрема се занимљив културни програм. На четрдесет и четири приредби, колико ће их бити само у априлу, учествоваће двадесет и девет културно-уметничких друштава, чланови Народног позоришта, Београдског драмског, Југословенског драмског и филмског позоришта и чланови Радио Београда. Одржавање ових приредби почело је петог овог месеца, и трајаће све док бригаде буду на Новом Београду.

Градско позориште лутака изводи сутра своју нету премијеру „Деда и репа". Овај комад написао је Душан Вујаговић, члан ансамбла по познатој дечјој литератури „Бајци о репи". Прилагодивши ову причу нашој стварности, дајући јој фолклор Поморавља, писац је деди и баби дао задружну припадност, тако да догађаји како они везани за њих двоје тако и сви остали имају шири друштвени карактер. Тако, васпитни момент није искоришћен, као у првобитној бајци, само у предности удружених снага над појединачним, већ и у томе што су прогресивне личности, добивши класну припадност, одразили снагу наше сељачке радне задруге да сачува своје плодове од кулака Вује и других непријатеља.

Нове књиге

Волтер: Изабрана дела, светски класици, издање „Просвете", Београд 1949, страна 207, цена 46 динара.

И. Олбрахт: Пролетерка Ана, издање „Просвета", Београд 1950, страна 298, цена 66 динара.

ИЗ ПРОШЛОСТИ

ПОЈАВА ПРВИХ НОВИНА

Мих. С. Петровић

ПОСТАНАК и развитак штампе омогућен је проналаском штампарије крајем XV века. Пре тога потребе које данас задовољава штампа испуњаване су на разне друге начине.

У староме Риму, 59 године пре Христа, Цезар је био завео „Сенатска акта" у којима су бележене одлуке сената и скупштине. Ова су Акта истицана на зидовима и била су нека врста зидних новина. Касније су у актима бележене и друге вести о пожарима, погубљењима, свечаностима и тако даље. Акта су издавана све до пропасти Западног Римског Царства.

Кина је имала своје нештампане новине врло рано. Мисли се да су Пекиншке Новости (Цинг Пао) биле покренуте још у VI веку наше ере.

У Средњем веку вести су по Европи разносили певачи, (гуслари) који су певали своје песме по замковима и испред цркава, хаџије које су ишле да се поклоне светим местима, занатлије и трговци, који су идући за својим пословима обилазили разне земље и градове.

Поред ових случајних разносача новости, државници и важније личности имале су своје дописнике по разним местима своје земље и иностранства и ови су их преко писама обавештавали о текућим догађајима, поглавито привредним и политичким.

Ово обавештавање путем писама продужено је и касније, кад је штампа већ била узела прилично маха. И у Србији оно је замењивало штампу док она није створена. Кнез Милош, док је живео у Крагујевцу, имао је у Београду своје агенте, од којих су најчувенији били хаџи Никола Брзак и Наум Ичко Они су му редовно слали дугачка писма у којима су га обавештавали о догађајима у Београду и иностранству. Извори њихових обавештења били су путници, који су пролазили кроз Београд, нарочито они који су стизали из Цариграда и Солуна и они који су Дунавом путовали за Беч или за Црноморска пристаништа. То су били последњи остаци обичаја из времена које је претходило штампи.

Већ крајем XV века штампани су у облику брошура и књига извештаји о разним знаменитим догађајима, поглавито о биткама и опсадама градова.

Праве штампане новине, које су излазиле у одређеним размацима времена, појавиле су се тек почетком XVII века.

Године 1605 почео је излазити у Анверсу „Уиклик Тидинк" повремени спис, који је одмах затим претворен у недељни лист. Први немачки лист био је „Франкфуртер Журнал" који је од 1615 године почео излазити једанпут недељно. Седам година касније, 1622, појавио се у Лондону „Уикли Њуз", који је такође излазио недељно. У Паризу су се прве новине звале „Газет". Оне су основане 1622. Петроград је добио свој први лист „Вједомости" 1702, у Италији је 1716 покренут „Диарио ди Рома" а први шпански лист „Газета ди Мадрид" основан је 1726.

И поред тешких прилика, под којима су живели Јужни Словени и код њих су, убрзо после ових почетака по другим земљама, учињени први покушаји да се створи штампа на њиховом језику.

Први је то учинио Захарија Орфелин, који је 1768 године почео издавати у Венецији „Славено-Сербски Магазин", али је од њега изашао само први број. Боље је среће био један бечки штампар, Грк по народности, који је 1791 и 1792 двапут недељно издавао „Сербскија Новини". Пре него што је овај лист обуставио своје излажење Стефан Новаковић, бивши секретар Карловачке митрополије покренуо је 1792, опет у Бечу „Славено-Сербскија Вједомости" које су излазиле до краја 1794 године.

Тек знатно касније основане су у Бечу „Новине Србске" Димитрија Давидовића и Димитрија Фрушића, које су излазиле од 1813 до 1822 и биле прави почетак новинарства међу Србима. Давидовић је 5 јануара 1834 покренуо у Београду „Новине Србске", први лист у Србији.

У Словенији Валентин Водник основао је „Лубланске Новице" 1797 године, а у Хрватској Људевит Гај 1835 „Новине Хрватске", касније „Илирске Народне Новине".

Од самога почетка у свима земљама штампа је наишла на врло велике тешкоће услед драконских мера које су дворови и дворске клике предузимале против ње. Претставници старог, феудалног режима, који се већ љуљао, осећали су да је штампа весник напретка и моћан чинилац друштвеног преображаја. Они су се бојали сваког интересовања народних маса за јавне послове, макар све на изглед било и најнаивније.

Зато је у неким државама у време појаве првих листова било забрањено свако објављивање вести и извештаја чак и најповољнијих за властодршце. У другима су забрањивани извештаји о домаћим догађајима, док су извештаји из иностранства како-тако пропуштани. Услед тога неки од првих листова посвећивали су своју пажњу само ономе што се догодило ван њихове земље, или су једноставно преносили извештаје из стране штампе.

Тек касније уведене су мање драконске сметње. За издавање новина тражена је нарочита привилегија.

Под Чарлсом II у Енглеској (1630—1685) суд је сматрао злочином објављивање сваке вести о јавним догађајима „па била она истинита или лажна", ако за то није добивена краљевска дозвола. А „издавање каквих било новина" суд је сматрао не само незаконитим, већ знаком „очевидне намере да се поремети мир."

У неким земљама овакве законске мере остале су врло дуго у важности.

Кад је 1790 године Емануило Јанковић био донео у Нови Сад штампарију, не само што аустријске власти нису дозволиле покретање листа, већ није добио дозволу ни за штампарски рад. „Славено-Сербскија Вједомости" излазиле су у Бечу „С цесаро-краљевским благоугодним дозволением", што је и испод самога листа писало.

Поред дозвола од листова је врло дуго тражено полагање кауције, која је често била врло велика. Листови су били подвргнути врло строгој превентивној цензури и могли су у које било време бити забрањени на одређени рок или за увек.

И поред свих тих мера штампа се врло брзо развијала у свима земљама и већ неколико деценија после појаве првих новина број листова јако се намножио.

Одломак из рукописа „О развоју штампе" пок. Мих. С. Петровића који ће ускоро бити објављен.

Осврт

Више бриге за саднице у граду

Већ дуже времена у Београду ради на попуњавању дворедa новим садницама. Ова ће мера, пре свега, допринети реду у нашем граду, а онда и бољем ваздуху.

Али, ново посађеним садницама не поклања се, касније, довољно бриге. Местимично, оне се одвежу од притки, уз које су причвршћене док не ојачају, а често се дешава да се и деца веру на њих и упорно их клате. То се редовно дешава на очигled старијих пролазника, који равнодушно иду својим послом. Исто тако, готово свакодневно, у време гужви пред биоскопима „Козара" и „Београд", на Теразијама, дечаци и младићи, који се ту сакупљају стоје у групама, ослањају се на још осетљива млада липова стабла и клате их, разговарајући.

Ово је веома штетно по младо дрво, које и иначе нема најбоље услове развитка, с обзиром да је у бетону. Стога би било нужно да сваки грађанин, коме је стало до реда у нашем граду, не прође равнодушно поред ових призора, већ да пажљиво опомене дечаке и младиће. Може се ипак десити да таква опомена не наиђе на разумевање. У том случају треба се обратити саобраћајној милицији, дежурној

на том сектору, за интервенцију. Јер се ред и бољи услови живота у граду не смеју препустити неразумевању, самовољи или обести појединаца.

С. С.

КРОЗ БЕОГРАД

НОВИ ОБЈЕКТИ

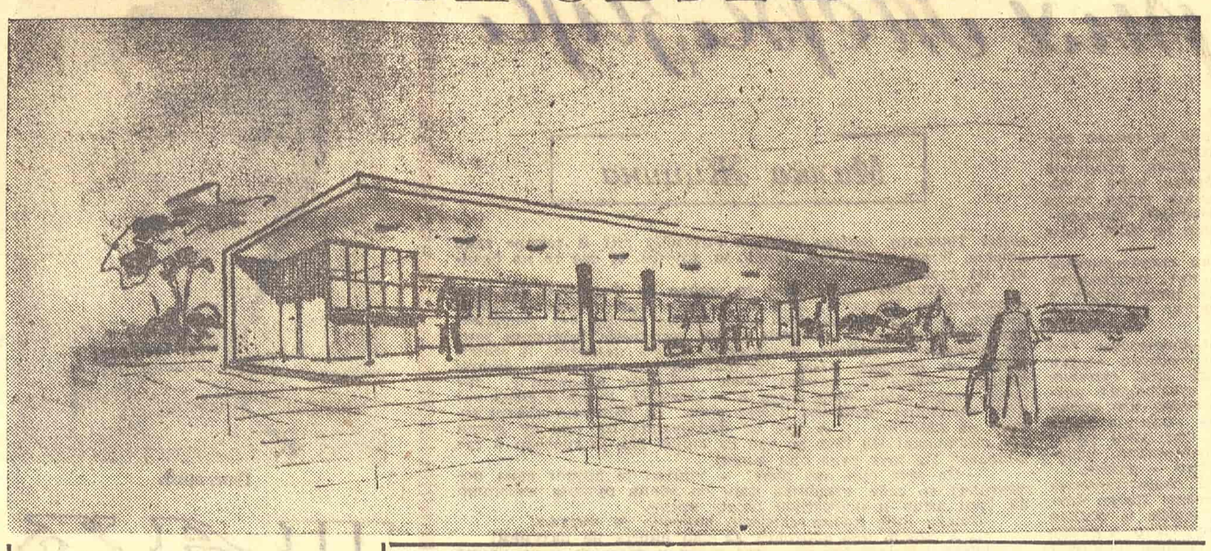

Пре извесног времена почела је изградња саобраћајне чекаонице на Тргу Братство—Јединство код трамвајске станице „двојке". Поред чекаонице постојаће још продавница дувана, телефонска говорница, просторије за три чистача обуће и јавни клозети. Ово ће бити једна од највећих саобраћајних чекаоница у Београду, чија ће дужина износити двадесет, а ширина четири метра. Поред ове, ускоро ће се почети са изградњом сличних саобраћајних чекаоница и у осталим крајевима Београда.

За бољи ред и чистоћу у граду

СТАЊЕ НА ПИЈАЦИ ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ

О стању, у коме се већ дуже времена налази пијаца. Зелени Венац доста је писано и говорено. Указивало се на грешке и недостатке, које треба уклонити, да би ово тржиште у центру града одговорило својој намени. Међутим, све примедбе остале су без успеха. Стање је остало исто. Градска управа за пијаце, исто као и Управа пијаце Зелени Венац, до сада нису ништа предузеле да пијаца буде чистија и уреднија.

Пијаца је прљава, скоро најпрљавија у Београду. Колико пажње посвећује Управа реду и чистоћи показују гомиле смећа на сваком кораку. Свуда је разбацана хартија, на све стране хрпе отпадака у распадању и гомиле сламе. Плочице, којима је поплочана пијаца, нису пране и чишћене дуже времена. На њима се ухватио дебео слој прашине и блата.

Један од узрока нечистоће је и слаб рад чистача. Управа пијаце и надлежни рејонски органи не врше редовну контролу над њиховим радом. Недалеко, од зграде Управе, скупља се, на тезгама, група чистача и прича, док се у њиховој близини налази пуно смећа и отпадака. Већина сливника, који служе за отицање воде запушена је и запуштена, јер чистачи остављају ђубре на њиховим ивицама и на тај начин спречавају отицање воде. Отуда свуда смрдљиве и прљаве локве.

У непосредној близини пијаце налази се празан плац који служи као сметлиште. Отпаци стоје ту већ дуже времена и распадају се, кужећи ваздух читаве околине.

Плочице су местимично извађене у циљу оправке, али начињене су рупе и гомиле материјала, тако да сметају пролазу. Грађани се саплићу и принуђени су да ове препреке заобилазе. Радови на отклањању рупа и гомила материјала споро напредују.

Већина тезги је у рђавом стању. Према речима управника пијаце, тезге нису чишћене и пране већ дуже времена, тако да се на њима ухватио дебео слој прашине, која се, после поливања површа, претвара у блато. Управа пијаце је у неколико махова тражила да се одобре кредити за чишћење и рибање тезги. Међутим, сва тражења остала су без успеха.

На више места у разним деловима пијаце налази се непокривена бурад са киселим купусом, паприкама и другим производима по којима пада прашина. У покривеном делу пијаце су просторије које служе за смештај робе. У овим просторијама већ дуже времена лежи већа количина лука и осталог поврћа у распадању. И поред примедби грађана, Управа пијаце није ништа предузела да отклони покварену и спречи пропадање остале, добре робе.

Посебно треба подвући неактивност санитарне инспекције на овој пијаци. Услед њеног недовољног залагања, и недостатка сарадње са Управом пијаце, наилази се на многе неправилности, које спадају у делокруг рада санитарне инспекције. Тако, на пример, приватни произвођачи и продавци дозвољавају да се производи (кајмак, сир, алева паприка, милерам, сланина и друго) пробају и пипају прстима. Исто тако, санитарна инспекција не контролише јачину млека. Чланови санитарне инспекције не предузимају код Управе пијаце потребне мере да се несавесни продавци казне. Овакав рад и став санитарне инспекције у многоме је допринео да нечистоћа буде већа.

Како је Зелени Венац на погодном месту у граду и како је ова пијаца позната као добро снабдевена, нужно је подићи је на потребан културан и хигијенски ниво. Овоме треба приступити што скорије, док не почне пуна сезона воћа и поврћа, које би, недовољно уређену пијацу, претрпало и изазвало још већи неред и нечистоћу.

За срећније градског саобраћаја

НУЖНО ЈЕ ОРГАНИЗОВАТИ КУРСЕВЕ

за културно подизање саобраћајног особља

Редовна је појава да се кондуктери на трамвајима, аутобусима и тролејбусима приликом издавања карата ружно опходе према путницима. Груби, оштри и осорни одговори на питања често су пропраћени омаловажавајућим гестовима. Уместо да на благ и приступачан начин дају потребна обавештења, кондуктери се препиру и вређају путнике, без разлога и за најмање ситнице. Један од узрока честих свађа и препирки је пуштање малог броја путника и превремено затварање улазних врата. Упркос таблама и прописима, које означавају колики се број путника може примити на свакој станици, кондуктери дају сигнал да кола крену, иако није ушао одређен број путника. Овакав став саобраћајног особља ствара загриженост, услед које долази до честих препирки.

Пракса поништавања већег броја квадрата него што је потребно на саобраћајним картама, које важе за тридесет вожњи од по два динара, такође доводи до сукоба између корисника ових карата и саобраћајног особља. Редовно се догађа да се, приликом узимања карте од три динара, поништавају квадрати од четири и више динара. На примедбе грађана кондуктери одговарају да немају времена да обраћају пажњу колико квадрата пониште. Овакав став кондуктера је неправилан и треба га сузбијати на тај начин што ће грађани пријавити сваки случај надлежним саобраћајним органима.

Непажња према мајкама са децом

Понашање кондуктера и осталог саобраћајног особља према мајкама са малом децом захтева посебну пажњу надлежних органа. Уместо да на пристојан начин уклоне недостатке у понашању појединих путница, кондуктери се сурово и осорно опходе. Пример како не треба да се понашају кондуктери, десио се 22 овог месеца у тролејбусу број 4. На станици код Позоришта, између осталих путника, попела се и једна мајка са дететом од три до четири године. Приликом уласка настала је гужва и гурање, од чега се дете уплашило и почело да плаче. Кондуктер је без претходног објашњења, почео да виче на мајку и да прети да ће је избацити заједно са дететом из тролејбуса. Када су остали путници покушали да је узму у заштиту, кондуктер им је осорно одговорио да гледају своја посла. Овакав став није усамљен, то је редовна појава по свим возилима која врше превоз путника по граду.

Греше и сами путници...

Неправилан став саобраћајног особља често је проузрокован и понашањем путника. Већина грађана не схвата значај и тешкоће њихове службе и са њима се опходи са извесним омаловажавањем. Услед недостатка кадрова, саобраћајно особље је преоптерећено, тако да врло често, услед преморености и некоректног понашања путника, долази до свађе. Због непоштовања наредаба и прописа путници често долазе у сукоб са кондуктерима, услед задржавања на задњој платформи. На овај начин они ометају правилан и брз улаз и излаз осталих путника.

Потребни су курсеви за културно уздизање

Напред наведени примери јасно нам показују да се понашању, ставу и изгледу кондуктера и осталог саобраћајног особља мора посветити више пажње. Културни живот, а упоредо стим и опхођење саобраћајног особља према грађанима, мора се подићи на ниво који одговара степену развоја нашег главног града. Ако погледамо досадашње напоре учињене да се овај проблем реши, видећемо да су недовољни и да нису показали задовољавајуће резултате. Нередовне конференције, на којима је повремено само додиривано питање понашања и изгледа кондуктера, треба заменити сталним курсевима, који ће уз помоћ јавних радника имати задатак да у што краћем року отклоне досадање недостатке. У овом циљу потребно је да Управа саобраћајног предузећа обезбеди кадрове предавача. Мобилисањем познатих јавних радника, који ће путем разноврсних предавања из свих области друштвене делатности подићи културни ниво саобраћајног особља, отклонићe се ружно понашање и изглед истих, а и грађани у возилима, сталожено и мирно, треба својим држањем да утичу на држање саобраћајног особља.

Преко изложбе задружног занатства

МОГУ СЕ СКЛАПАТИ УГОВОРИ СА ПРОИЗВОЂАЧЕМ

Врло често пролазећи Теразијама, грађани застају пред излогом изложбе задружног занатства Србије, која својим добри уређајем и лепотом изложених предмета, привлачи општу пажњу. Поред обуће, кожне галантерије и укусних плетених ствари од вуне, поглед се зауставља на мермерним приборима за писаће столове и на разним украсним ситницама, израђеним рукама наших занатлија.

И изван граница наше земље, постоји велико интересовање за производе нашег занатства. Богата традиција да се ради добро, лепо и оригинално, пажљиво се негује. Велика брига која се у социјалистичкој привреди поклања задружном занатству није остала без резултата. Најбољи доказ за то је и ова стална изложба, која већ годину дана пружа на увид занатлијама и трговинској мрежи шта треба израђивати и какви знатски производи могу да задовоље потребе и жеље потрошача.

Борба за побољшање квалитета води се на свим секторима привреде. Она је дубоко задрла и у занатство, где постоје широке могућности да се непрестано шири и даје све боље резултате. Известан број занатлија даје већ и сада предмете одличног квалитета. Ти [illegible] који естетским изгледом претстављају велики успех, шаљу се на изложбу, где служе као потстрек и помоћ осталим занатлијама.

У популарисању занатства и проширивању асортимана, изложба је постигла видне резултате. Велики је успех у томе што трговинска мрежа има прилике да преко изложбе закључује уговоре са произвођачем и на тај начин омогући да се дође до такве робе.

Главни савез занатских задруга Србије је, поред ове изложбе, отворио у Београду и једно обућарско одељење у коме ће се израђивати модели женских, мушких и дечјих ципела и сандала. Ти модели биће на изложби обележени бројем. Уколико се задруга или приватник буду интересовали за неки узорак, моћи ће у моделарници Савеза да добију колекције мустри и да сами израђују исту обућу. Руководство моделарнице припремило је узорке од хартије за све бројеве. Исто тако, израђени су и специјални калупи за сваку врсту обуће, који ће се, такође, стављати на расположење заинтересованима. Да би се и занатлијама у унутрашњости пружила могућност да добију узорке модела, они ће се публиковати преко листа „Наше занатство" и модног журнала „Укус". И ту ће бити означени бројем под којим се у моделарници могу добити узорци од хартије.

Пошто у задружном занатству ради велики број приучених радника, чије знање још није такво да би могли самостално по узорку да израђују такву обућу, Главни савез ће им и у томе помоћи. На молбу и позив Задруге одлазиће на терен инструктори моделарнице ради обучавања радника. Преносећи им своја богата искуства инструктори ће помоћи да добар квалитет израде продре у све занатске радионице у земљи.

До сада су само једном продавани грађанима узорци са изложбе. Та продаја вршена је преко Друге рејонске радничко-службеничке задруге. Ускоро ће се преко трговинске мреже поново пустити у продају још једна мала количина разних предмета који су прошли кроз изложбу.

Пошто су сазреле могућности да се у трговини ради обућа по наруџби, ускоро ће Повереништво трговине и снабдевања ИОНО-а отворити такве продавнице. У њима ће се израђивати по моделима са изложбе мушке и женске ципеле. Свакако, то одмах неће моћи да задовољи потребе свих заинтересованих. Али треба поздравити ту новину утолико пре што ће се ова обућа по наруџби продавати и уз отсецање купона из индустриских карата, тако да ће и цене бити приступачније.

Острво за пешаке

У низу мера које предузима Управа за градски саобраћај у циљу што бољег и правилнијег регулисања саобраћајног питања, пре извесног времена изграђено је острво за путнике на Тргу Димитрија Туцовића, за трамвајско линије „тројку" и „тринаестицу". Изградњом острва омогућена је заштита пешака од возила.

Три пионира

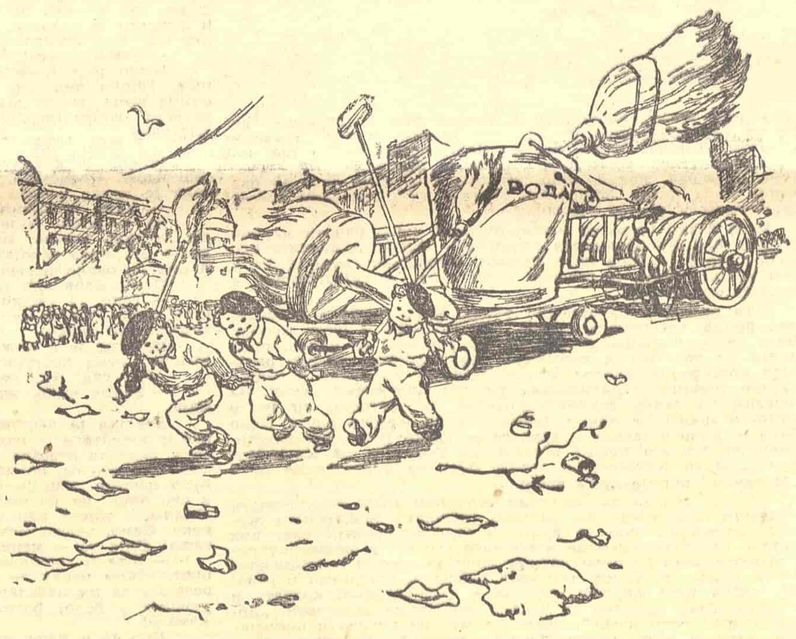

— Све смо спремили да очистимо и умијемо наш Београд!

ПИСМА УРЕДНИШТВУ

ТРЕБА ОТВОРИТИ ВИШЕ ПЕРИОНИЦА РУБЉА

Познато је да у Београду постоји веома мали број перионица за рубље, па су због тога претрпане тако, да сами нису у могућности ни у току месец и више дана да дођу на ред за прање рубља.

С обзиром да су постојеће перионице претрпане, послодавци се према грађанима односе кабадахински. Тако се мени десило пре неколико дана, у Дечанској улици број 1, да ме власник перионице изгрди, спомињући ми у ружном смислу и оца и мајку и називајући ме разним ружним именима, само зато што није хтео да прочита са цедуље број који се налази на моме рубљу, већ је хтео да га ја знам напамет. Уколико би се постојеће перионице растеретиле, свакако би нестало и овог кабадахилука.

Никола Братић

ДЕЖУРНЕ ПРОДАВНИЦЕ

У Београду је заведено да су оне продавнице, које раде недељом, затворене у извесне радне дане. Такав је случај и са посластичарницама. Оне су затворене понедељником. А и фото-радње, које раде и недељом, затворене су уторником. Што се посластичарница тиче, код њих постоји дежурство и онога дана када су затворене. Зато у излогу продавнице цвећа на углу улица Проте Матеје и Маршала Толбухина, кад је затворена, стоји табла „Ова продавница је данас затворена, а отворене су..." и наводе се продавнице које су дежурне.

Можда би било згодно да се иста таква дежурства заведу и за посластичарнице, као и за фотографске радње. Сматрам да је ово оправдано у једном такво великом граду као што је Београд.

М. ЂОРЂЕВИЋ

КОЗЕРИЈА

Од немила до недрага

Живот сасвим лако може да се компликује. Зато треба само компликаторског надахнућа и истрајности у компликовању. А онда све само по себи долази.

На улици сретају се, тако, два пријатеља:

— Здраво!

— Здраво!

Код једног је овај поздрав свеж и раздраган као пролећно јутро. Код другог опор, слан као ринглица.

— Шта је то с тобом?

— Шта је? Жвачу ме лагано бирократи, држе ме ваљда за свој јутарњи сендвич. Ето, то је!

И јутарњи сендвич прича:

— Као библиотекару потребна ми је била тек изишла књига, — студија „Пчела у поезији старих Грка". Заузмем се, знаш, да је добавим. Напишем акт Министарству лаке индустрије.

— Стани, молим те! Не ваљда министарству?

— Баш министарству, јер без самохвалисања, ја сам шерлок-холмска природа: одмах сам закључио да фабрикација кошница, спада у лаку индустрију, а пошто пчела живи у кошници, излази да су пчеле и пчелари под АОР-ом лаке индустрије, а одавде опет логично је да ће пропагандну брошуру о пчелама издати њихов АОР. Међутим...

— Међутим?

— Министарство ми десетак дана касније одговара да они са овом књигом немају никакве везе, већ да се обратим Удружењу пчелара. Добро. Напишем њима акт. А они, замисли, ни пет ни шест него: „За поменуту књигу нисмо ни чули, саветујемо вам да се обратите „Институту за античку књижевност".

— А ти?

— Ја њима акт, а они мени: „О томе немамо појма, али погледајте у Друштву љубитеља инсеката и зверињa".

— Кад тамо?

— Ништа, мој брате. Одговорише ми суво: „Погрешно адресирали, покушајте у Предузећу за производњу краткометражних научно-популарних филмова.

— И ти покушаш?

— И као дотада. Не знају, нису чули. Време је пролазило а ја сам летео тамо-амо. Упорно, стрпљиво. Те Удружење такси-шофера, те „Гранап", па онда Ћилимарска задруга, па Удружење ликовних уметника, па Патријаршија, па... и шта даље да ти причам! Спао сам с ногу, сасушили ме а књиге још немам.

Тужна исповест је завршена. Два пријатеља шетају ћутећи, свако заузет својим мислима.

Онда се први обраћа другом:

— Слушај, да ти помогнем?

Овај други безнадежно одмахује главом:

— Јеси ли потражио књигу у којој књижари?

Безнадежни престаје да одмахује главом:

— Види, заиста то нисам.

Два пријатеља улазе у књижару. У средњем рафу једна до друге поређана студија „Пчела у поезији старих Грка". Преко стотину примерака. Продавац не може да се начуди што један од ова два купца док разгледа књигу, непрестано мрмља:

— А они, проклети бирократи, слали ме од немила до недрага.

Н. Новак

УНИВ. БИБЛИОТЕКА „СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ" БЕОГРАД

РАЗГОВОРИ лекара

О СНУ И НЕСАНИЦИ

Сан је једна нормална, физиолошка потреба за човека исто као и код сваког живог бића. Тај прекид у раду, тај одмор, физички и интелектуални, после свакодневне животне активности је неопходан. Нормално трајање сна није увек подједнако код свих нормалних бића. Нормална дужина сна је индивидуална, променљива; неко осећа потребу да дуже или краће спава; обично са старошћу се и мање спава. Али у сваком случају просечно треба спавати осам часова.

Ако би човек радио непрекидно, ако би био стално у будном стању, онда би се брзо нагомилали у организму распадне супстанце и токсини (отрови); ови штетни и токсични продукти могу онда да изазову озбиљну интоксикацију (тровање), па чак и да изазову и смрт. То је доказано опитима на животињама; на пр.: пси зато подлежу брже услед несанице, него услед гладовања. Некад у Кини било је уведено као казна смртно мучење које се састојало у спречавању сна непрекидним голицањем стопала.

Један научник је утврдио да не само животиње, већ и биљке спавају, а неке биљке чак заузимају и прави став одмора.

Онда је јасно разумљиво зашто дуго и често седење ноћу или претерани интелектуални рад, недовољан одмор могу бити фактори интоксикације и поремећене нервне равнотеже. Ова врста тровања, штетности по организам може да има одјека често и на мождане функције; зато се често запажају код интелектуалаца — који претерују у седењу ноћу или који мање спавају радећи претерано — такве појаве као што су: губитак памћења, умањена пажња, ослабљена моћ концентрације и размишљања.

Према томе, спавање је потребно, да би се свакодневни физиолошки умор — физички и интелектуални — отклонио потпуно и да би наш организам надокнадио своју истрошеност у току дана. Али као и све функције живих бића, нормалан механизам сна може бити поремећен разним околностима — и онда настаје несаница.

Узроци, поводи несанице могу бити многобројни:

Пре свега, сан је променљив према добу старости. Дете спава 10—12 часова. Зато кад мало дете не спава, а нису у питању рашћење зуба, треба се онда бојати појаве неке болести: акутне дечје болести, поремећај црева (ентеритис) и др.

Старац напротив мање спава; код њега и најмањи спољни надражај, или најмања брига изазива несаницу.

Жена, у многоме осетљивија него човек, наклоњена је више нервним поремећајима, па и несаници.

То је уосталом слично и код неуропата, код свих тзв. нервозних особа.

Опет несаница је обична појава (симптом) код многих болести срца, бубрега, реуматизма, рака итд. У овим случајевима битно је пре свега лечити узрочну болест.

Али сада поменимо само и задржимо се више на тзв. нервозну несаницу. Таква несаница је најчешћа. Она се запажа нарочито у градовима и често код оних који се премарају физички и интелектуално — и код оних који још много једу. Али често и најбезначајнији узрок може бити повод несаници код нервозних особа. Оваква особа реагира и на најмању атмосферску, временску промену и на најмању бригу (неприлику, секирацију). Неприлике, нескладности у послу, незадовољене страсти ма које врсте (несрећне љубави на пр.) делују и на сан као прави отров: у њиховој свести фиксирају се тада и извесно претставе, слике које постају отровне фикс-идеје.

Уклањање, лечење несанице уопште, различито је према узроку. Пре свега треба ублажити или отклонити узрок, оно што је изазвало несаницу. Али као опште правило увек кад је то могуће боље је избећи употребу и злоупотребу тзв. лекова за спавање, јер и они могу бити токсични, могу још више да појачају постојећу интоксикацију организма. О томе како треба ублажити и отклонити најчешће несаницу, други пут.

Др В. Т.

Одговорни уредник Драгутин Шолајић. Улица Драгослава Јовановића 1/IV • Телефон 20-443 • Чековни рачун 103-90 60386 — Поштански фах 752 • Штампарија „БОРБА" — Београд, Кардељева 31. Рукописи се не враћају.

ПРИЧА

РУШЕЊЕ старих Теразија

Милка Жицина

ДУГО, цео сат, стајао је Петар Јанковић и гледао рушење својих успомена, уграђених чврсто у предмете поред којих је сваког дана, деценијама, проносио своја расположења, успехе или неуспехе, веће и мање зараде. Ти чврсто уграђени предмети усред града тешили су својом непомичношћу и у нередовним временима: ковитлац ће стати, завитлано слећи, све ће опет бити тихо, обично, као и пре.

Доћи ће опет време када ће он, трговац галантериском робом са радњом у центру Београда, као и пре, звецкајући кључевима у џепу, раним јутром, док први зраци букте у прозорима горњих спратова, спуштати се пешке од Славије према Калемегдану.

Та јутарња шетња главном артеријом престонице био је његов најмилији део дана. Ишао је ивичњаком осојне стране, да би могао видети несметано целу дуж сунчане стране улице, и уживао. Равна линија тек озеленелих поткресаних крошњи пружа се у покорном дворореду као спољна декорација трговачким излозима; влажна свежина диже се са опраног плочника, којим ће касније, кад први трамваји разнесу безличну масу радника по фабрикама, повратити грађани: чиновници и продавци, а затим — купци.

Играјући се свежњем малих кључева своје галантериске радње у центру престоног града Београда, Петар Јанковић газио је лагано ивичњаком главне улице и осећао његову чврстину под ногама, као што је, нарочито у овако пролећна сунчана јутра, испаван и окупан, осећао чврстину свога положаја.

Ово је најлепша улица: са свих страна стиже у њу роба и најлепши њени примерци слажу се у излоге. Улице су, заправо, и подигнуте ради излога: јер, трговачки излози су огледало живота, у њима су сви изуми, сва наука, уметност и лепота — све се то ставља у излоге и продаје, једном речју: излози су циљ живота! Због ове робе у излозима су свеколика кретања, све радости и туге. Цео живот и рад креће се у правцу трговачких излога, и цео живот и рад ту постиже свој завршни смисао: продају и куповину. И у том завршном чину нађу се сви људи очи у очи, један према другом, тачно на пару измерени, подељени трговачком дијагоналом у две скупине: с једне стране тезге стоје продавци, а с друге купци.

Ова дугачка улица што тече са Славије и што се, као

река при ушћу, проширује у главни трг, у Теразије, да би из тог елипсастог језера, под другим именом и ужим коритом, отицала даље, све до Калемегдана, места где понире трговачки изглед града, пуна је излога и робе, трговина и радња, дакле, пуна живота. Ето, само зато је ова улица мила Петру Јанковићу, трговцу галантериском робом, са радњом у центру града.

Рано свако јутро он њоме прошета. Рано ранити научио је још као Привредников питомац — шегрт и касније као калфа, који је први пред радњом сачекивао свога шефа и још касније када је отворио мали дућан — сваштарницу у Сарајевској улици.

Та радња у Сарајевској улици, пуна дугмади и шарених врпца, отворена је давно, пре двадесет и шест година. Било је то немљиво подрумче, без прозора до улице, пред којом су као барјак трговачког почетништва, виселе разапете кошуље и гаће од жутца. Биле су то давне и тешке године теретног успињавања горе, уз Балканску улицу. За пењање уз такву стрмину потребна је вештина; он ју је имао, и попео се горе у центар. Кућа његове друге жене била је више Славије, и тако се он свако јутро, уживајући, спуштао Улицом краља Милана на Теразије, па Кнез Михаиловом на Калемегдан, затим, опет на Теразије да пред „Москвом" попије црну кафу.

И ту, седећи за округлим сточићем пред најелитнијом кафаном престонице, на опраном плочнику искоцканом жутим циглицама, пио је кафу и био задовољан: сад, кад устане од стола, он неће поћи низа страну, у трговачку периферију, него ће поћи равном линијом центра и откључати своју радњу у чијим излозима блистају, елегантно поређане, тврда прса скупих кошуља и оковратника, кравата и пижама. Пред вратима га чекају помоћници и шегрти. „Добро јутро, госин шефе", рећи ће му они учтиво и покорно, као што је и он некад говорио, чекајући побожно да се изврши обред власничког отварања трговине, па да онда он, калфа, подигне тешку роло-решетку у висину.

Све то: и тешко пењање у ред угледних трговаца, и дивно крцкање кључа у брави сопственог великог дућана, и оно угодно, мирно осећање сигурности, прихода, куће, угледа, па чак и жалости кад је умрла њерка Смиља — све је то чврсто уграђено у слику Теразија. Па он је ту свакодневно, скоро увек за истим столом, навикао да гледа ниску ограду баштице насред трга.

А сада стоји ту, на Теразијама, већ цео сат испред кафане чији су столови и столице покривени прашином која се слеже са трга — радилишта и гледа како се руше све његове успомене.

...Дигли су дрвене коцке, срушили железну ограду баштице и почели, усред Београда, насред Теразија, немилосрдно да копају и рију. А када је пнеуматички чекић, пакосно цвилећи, загризао углачану цементну ограду водоскока, Петар Јанковић окренуо је главу:

— Водоскок руше!

Окренуо је главу да не види то рушење. Осетио се немоћан и јадан, скоро исто као шестог априла четрдесетпрве кад је угледао рушевине своје рођене трговине. Окренуо је главу и пошао кући ојађен и бесан. Викао је на жену:

— Зашто они, ти тамо комунисти, наше Теразије копају и рију? Преуређују, као да ће вековати! Разумеш?

— Ма разумем, не вичи — умиривала га жена.

— Ништа ти не разумеш! Свидело им се — дај да мењамо Теразије, центар центра! Разумеш ли? И законе тако доносе, један за другим, један за другим. И све то на брзину, на јуриш!

Но следећег дана опет је дошао на Теразије. Не баш нарочито на Теразије, него њега туда води његова јутарња шетња. Али се преко трга није могло проћи без застајкивања: а пролази су постали узани, загушени гомилама земље, скинутог асфалта, разбијених плоча цемента. А многи људи, на стотине, ради, крампа, лопата, ископава, товари земљу у камионе, колица, вози, превози, истоварује, све бучи, режи, јечи, ломи, кида и — смеје се. Рупи и смеје се! Ено, где је био водоскок зјапи рупа, са баштице товаре земљу на камионе... А где су ивичњаци? Па они су дигли све ивичњаке! На шта ће ово да личи? Где је тротоар а где коловоз? Па шта раде ови људи?

— Па шта они ово раде? — упитао је другог дана посматрача до себе, старчића који се обема рукама наслонио на свој штап и посматрао радну вреву.

Пошто није добио одговор, поновио је питање:

— А докле иде тротоар? Ја ово ништа не разумем!

Тада старчић подиже свој штап и поче да црта ивице тротоара, прелазе за пешаке, и одједном задржа штап:

— Ено мога унука! Данас раде медицинари. Прва година.

Деда је махао штапом, сав озарен, поздрављајући унука:

— Ено онај у плавој кошуљи што вози колица. Гле, како трчи! Мишо! Мишо!

Али Миша није чуо. Он трчи, вози колица и пази да се не судари с другима.

— Журе се деца, — објаснио је деда спуштајући штап. — Првога маја има да буде све готово!

— Сав овај крш? — зграну се Петар Јанковић, поћутао мало и изјавио:

— Немогуће! Обрукаће се!

Био је задовољан. Обрукаће се, сигурно. Па ово су развалине!

Прешао је преко тих развалина на другу страну трга и опет заподео разговор:

— Ко ће све ово да заврши до првога? Зар студенти медицине?

— А, не, — одговарала је жена са мрежом пуног млада лука. — Тамо горе су студенти технике. Друге године. Јуче је радила моја ћерка. Она је прва година...

Жена оде преко разрованог трга, пажљиво заобилазећи влажне рпе жутице. А бивши власник галантериске радње, гледајући радни мравињак, стаде да размишља: „Доктори! Инжењери! Крампају, копају и возе колица усред главног града! Па то је, ипак, необично!"

Та мисао га данима заокупљала. Он је сељачко дете и цени физички рад. Изузимајући трговину, он је сматрао да уствари раде само сељаци. И помало презирао сву ту охолу школовану господу: адвокате и професоре, докторе и учењаке, са којима се он, и кад је имао највише новаца и трговачког угледа, ипак није могао изравњати. То су људи који имају углед по свом образовању, иако немају новаца. Сећа се шта је то значило кад дође лекар у село или инжењер да премери дуго спорене границе земљишног власништва!

Какви ли ће бити ови овде кад заврше своју науку и буду све сами доктори, професори, инжењери? Какви?

Ишао је по неравном терену, заобилазио рпе, скакао се теретним камионима, и сваки дан припитивао нове групе омладинаца:

— Шта сте ви?

— Ми смо чиновници Министарства грађевина.

— Министарства рударства.

— ... спољне трговине.

— Ми: Ми смо синдикална подружница Југопетрола. Угоститељски радници, подружница „Загреб". Ветеринарски факултет...

Не, то неће бити као школована господа његовог доба.

Стајао је дуго и посматрао младу девојку како тешко диже мај и лупа по великом комаду цементне плоче. Дуго и невешто је ударала, дуго и упорно, а кад је плоча пукла, девојка је узвикнула:

— Разбила сам!

Њено лице букнуло је радосним смехом, детињим, срећним. Тешко дишући, зајапурена, исправила се и тражила очима коме да се похвали. Но сви њени другови били су заузети својим послом. Њен поглед пада на најближег посматрача:

— Ето! — рече она.

Старом Јанковићу се учини да је то девојка саопштила баш њему. Насмејано, радосно, несташно. Тако радосно утрчала је некад његова ћерка Смиља у радњу:

— Тата, положила сам!

Да је жива, и његова ћерка би сада била студент... То је било весело, мило дете. Била би сад оволика иста, као и ова мила девојка. И она би умела овако да се радује. И она би овако невешто лупала по цементном комаду.

Петар Јанковић се помаче и рече девојци:

— Тако се тешко разбија. Под велики комад подметнути мали. Лакше ће се разбити кад сав терет не лежи на земљи. Ево овако!

Пришао је и држалицом маља одигао један комад, ногом под њега подгурнуо мањи:

— Де сад! Али лакше, што журиш толико?

— Знате, чико, журимо. Све мора бити готово до првог маја.

Девојка је наставила да ситни грумење, а он се измакао и посматрао је издаље. Аха! Сад лакше пуца. Неискусна је у раду та девојка, не жали се, запиње из све снаге.

Окренуо се, посматрао цео трг и утврдио да крш ипак брзо нестаје. Сад је цео трг све мање личио на рушевине а све више на радилиште... Па, ако сви буду радили као Смиља... тојест као ова девојка, можда ће и свршити до рока. Само, зашто међу тако кратке рокове! Ето, то им не ваља! Није то — меница. Па и меница се може продужити.

— Шта је, заморио си се? — питао је једног младића у шиптарском оделу. — Шта грабиш на врх лопате! Нису то резанци да их набадаш на врх кашике! Гле како ради она девојка у белој блузи, погледај ено она тамо што ситни комаде!

Пио је и кафу код „Касине" стојећи код прозора одакле се виде људи како раде на тргу и размишљао: Ето, тај младић што је слаб на послу тек је стигао у град. Покрети су му тромби, неизрађени, још се није „пролупао". Па и он, Петар Јанковић, био је невешт и тром, спетљан и туђав, кад је дошао у град да шегртује. Па се и он извештио. А у то његово доба није било овакве омладине, овакве на јавним радовима.

Ето, он уствари сад први пут види стотине људи који раде као један. Весело и жестоко, господарски и оштро. То он воли. Кад радиш, ради да све пуца! И са срцбом се сети да радници, које је он најмљивао, никад нису радили с вољом.

И чим се сетио прошлог живота, он се разјадио, пошао кући. Са пакосном клонулости рекао је жени:

— Све ће они урадити о року! Хоће, видећеш!

— Млади су, — потврдила је стара жена.

Муж је дуго ћутао, а затим наставио да размишља гласно, збуњен:

— Ето, и ја сам жестоко радио некад! Али ја сам радио за себе! Разумеш? А они? Раде као да су сви теразиски дућани њихови! Разумеш ли?

— Разумем, де, — умиривала га је старица постављајући тањире за вечеру.

Али то мужа још више разбесни:

— Разумем, разумем! Шта ти разумеш? Не разумеш ти ништа!

Мај 1947 године

По свету

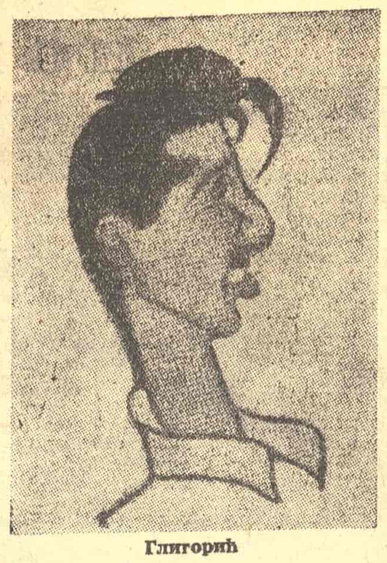

Глигорић

ШАХ

ПОБЕДА ГЛИГОРИЋА

на турниру у Мар дел Плати

У Мар дел Плати (Аргентина) завршен је традиционални међународни шаховски турнир, који Аргентинска шаховска федерација у овом купалишту приређује редовно сваке године. Суделовало је укупно 18 играча од којих су 14 јужноамерички мајстори. Европа је била заступљена југословенским врхунским шахистима Глигорићем, Пирцом и др Трифуновићем, затим француским прваком Росолимом. Победио је југословенски првак Светозар Глигорић и тиме поново је посведочио да спада у ред најбољих мајстора у свету.

Аргентинска штампа доноси интервјуе са Глигорићем, истичући да је његова победа на турниру потпуно заслужена, као и то да је он први иностранац мајстор који је досад успео да на турниру у Мар дел Плати однесе прву награду. У почетку турнира Глигорић је играо опрезно и неколико партија је ремизирао, јер није био довољно упознат са стилом игре јужноамеричких мајстора. Затим је пооштрио свој начин игре и ређао победе једну за другом. После деветог кола нашао се на челу табеле и одржао своје вођство до краја такмичења. Аргентински листови истичу феноменалан талент младог југословенског првака, његову енергију, продорност, ванредно познавање теорије и друге одличне квалитете. Листи својих досадашњих међународних успеха Глигорић је додао једну нову сјајну страницу. Иако му досад још није званично призната титула великог мајстора, Глигорић је потпуно заслужује.

Остала два југословенска претставника на турниру у Мар дел Плати, Пирц и др Трифуновић, нису у табели заузели оно место које се очекивало. Пирц је делио четврто и пето место, а Трифуновић девето до једанаесто. И овога пута Пирц је почео турнир сразмерно слабо и налазио се у средини табеле, а затим се узастопним победама уздигао високо напред. Да је турнир потрајао још које коло, могуће је да би Пирц доспео и до другог места. Код Трифуновића је, међутим, обрнут случај. У првој половини турнира у Мар дел Плати, слично као и на прошлогодишњем шампионату ФНРЈ, Трифуновић се налазио на водећем месту и очекивало се да ће постићи велики успех. Из првих осам партија у Мар дел Плати он је начинио читавих шест поена. Међутим у другој половини такмичења Трифуновић је претрпео прави слом и из девет партија постигао је свега три поена. Овако нагло опадање снаге у току турнира ретка је појава у аналима међународног шаха, а објашњење би се могло наћи само у слабој издржљивости и индиспозицији.

Благодарећи нарочито победи Глигорића, гостовање југословенских мајстора у Јужној Америци допринело је у знатној мери угледу нашег шаха у овим далеким земљама. О томе сведочи чињеница да се Светском шаховском савезу пријавио низ јужноамеричких држава за учешће на шаховској олимпијади, која ће се крајем лета одржати у Југославији. Да су југословенски врхунски играчи на турниру у Мар дел Плати оставили одличан утисак, потврђују такође позиви да суделују и на другим турнирима, који ће ускоро бити приређени у Јужној Америци.

Шампионат Београда уз учешће страних мајстора

ГРАДСКИ шаховски одбор Београда припрема турнир за овогодишње првенство града, који би се одржао маја месеца уз учешће неколицине иностраних мајстора. Из иностранства су позвани као гости претставници Швајцарске, Аустрије, Холандије, Белгије и Француске. Досад су се пријавили за учешће француски првак Росолимо, холандски мајстор Принс и белгиски мајстор Блау. Од београдских мајстора очекује се да ће суделовати Милић, Матановић, С. Вуковић, С. Недељковић, Јаношевић и Ђаја., надаље мајсторски кандидат Караклајић. Упућен је позив и љубљанском мајстору Пуцу. Најбоље пласирани београдски играч добиће титулу првака. Турнир ће дати прилике младим играчима да опробају своју снагу и да допуне искуство у сусретима са истакнутим мајсторима из иностранства.

ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИЈИХ СПОЉНО-ПОЛИТИЧКИХ ДОГАЂАЈА

СОВЈЕТСКО-КИНЕСКА МЕШОВИТА ДРУШТВА

СОВЈЕТСКО-КИНЕСКИ уговор, закључен у Москви 14 фебруара, био је исход дугих разговора између Мао Це Тунга и руководилаца Совјетског Савеза. Преговори су трајали више од осам недеља. За време преговора у Москви су позиване и делегације појединих кинеских провинција, између осталих и провинције Синкјанг. Још док су преговори вођени, Вишински је сматрао за потребно да демантује гласове који су се ширили да Совјетски Савез намерава да извесне кинеске покрајине, међу њима Манџурију и Синкјанг, одвоји од Кине.

Чекало се да догађаји покажу каквим се смеровима руководила совјетска политика приликом склапања совјетско-кинеског уговора.

И догађаји су почели да показују.

Пре кратког времена Москва је званично саопштила да је са кинеском владом закључен споразум о формирању два совјетско-кинеска мешовита друштва у провинцији Синкјангу. Оба друштва, према саопштењу ТАСС-а — образована су „у циљу потпомагања развитка кинеске националне индустрије и јачања економске сарадње између СССР и НР Кине".

Једно совјетско-кинеско мешовито друштво има за задатак да истражује и производи нафту и плин у провинцији Синкјангу, а друго ће истраживати и производити обојене метале.

Провинција Синкјанг граничи се на северу са совјетским азиским територијама и чувена је по свом природном богатству. Испод површине ове ретко насељене покрајине крију се огромне резерве нафте. Она такође има угаљ, гвоздену руду, злато, волфрам, бакар и друго. Пре три године у западном Синкјангу пронађен је и уранијум од кога се, као што је познато, прави атомска бомба. Сва ова природна блага досад су врло мало искоришћавана.

Совјетска влада одувек је показивала велико интересовање за ову кинеску провинцију. Она се у више махова мешала у честе унутрашње трзавице које су постојале у Синкјангу у циљу да ову покрајину стави под своју контролу и осигура експлоатисање њеног природног богатства. Интересантно је само да се приликом потписивања уговора са Чанг Кај Шеком 1945 године, совјетска влада обавезала да се неће мешати у унутрашње ствари провинције Синкјанг.

Те обавезе она није сматрала за потребно да даје влади народно-демократске Кине. Шта више, очигледно је да је споразум о мешовитим друштвима у Синкјангу направљен још приликом вођења преговора у Москви и да је тај споразум, који није ушао у текст уговора, био совјетски услов за пружање финансиске помоћи НР Кини коју предвиђа уговор.

Шта за совјетске руководиоце у пракси значе мешовита друштва искусиле су на својој кожи све земље народних демократија. Мешовита друштва за експлоатацију нафте и обојених метала у провинцији Синкјанг доказ су само да се совјетска политика према Народној Републици Кини руководи истим оним хегемонистичким циљевима које је тако видно испољила у односима са новим демократским државама у Европи.

Да се совјетска брига за „унапређење сарадње" с Кином неће ограничити само на провинцију Синкјанг, види се и по томе, што је у међувремену основано већ и греће совјетско-кинеско мешовито друштво, овог пута у интересу „помагања развоја кинеске националне авијације". Целокупан цивилни ваздухопловни саобраћај у Кини поверава се монопол овог мешовитог друштва.

НАСТОЈАЊА ДА СЕ ОЈАЧА АКТИВНОСТ ОУН

ГЕНЕРАЛНИ секретар у Организацији Уједињених нација Тригве Ли предузео је нову акцију за омогућавање успешног функционисања органа ове најважније светске организације.

Спор око претставништва Кине пореметио је умногоме целокупан рад Организације Уједињених нација. Кинески народ, најмногобројнији на свету, није стварно претстављен у Организацији. У органима Уједињених нација још увек се формално налазе делегати куоминтаншког режима који више не претставља кинески народ, а питање пријема претставништва нове демократске Кине још није решено.

Сем тога совјетски делегати, под изговором бојкотовања куоминтаншких претставника, одбијају учешће у раду појединих органа Уједињених нација.

Тригве Ли је дао иницијативу да се сазове ванредно заседање Савета безбедности на коме би учествовали министри спољних послова држава које су заступљене у Савету (тојест и министри свих пет великих сила) и на коме би се заседању расправљало о свима најважнијим актуелним проблемима.

Поред окончања спора око претставништва Кине, Тригве Ли предлаже поново покретање расправљања проблема општег разоружања, контроле атомске енергије и друга. Ову иницијативу генералног секретара подржава и претседник овогодишње Генералне скупштине ОУН Карлос Ромуло.

ЗАПАДНА НЕМАЧКА ПОЗВАНА У ЕВРОПСКИ САВЕТ

ПРОШЛЕ недеље у Страсбургу је одржана скупштина такозваног Европског савета, тојест савегодавног тела групе западноевропских земаља. Са скупштине је званично упућен позив западнонемачкој влади у Бону да приступи Европском савету. Тражење бонске владе да уједно буде примљена и у Министарски комитет скупштине одбијен је с мотивацијом да Западна Немачка још не испуњава услове које Статут предвиђа. Исти позив упућен је и влади Сарске Области.

Канцелар западно-немачке владе др Аденауер у једној изјави претставницима штампе поново је истакао захтев да Немачка буде третирана као равноправни партнер у организацији западно-европских држава.

У ЗИМОВНИКУ
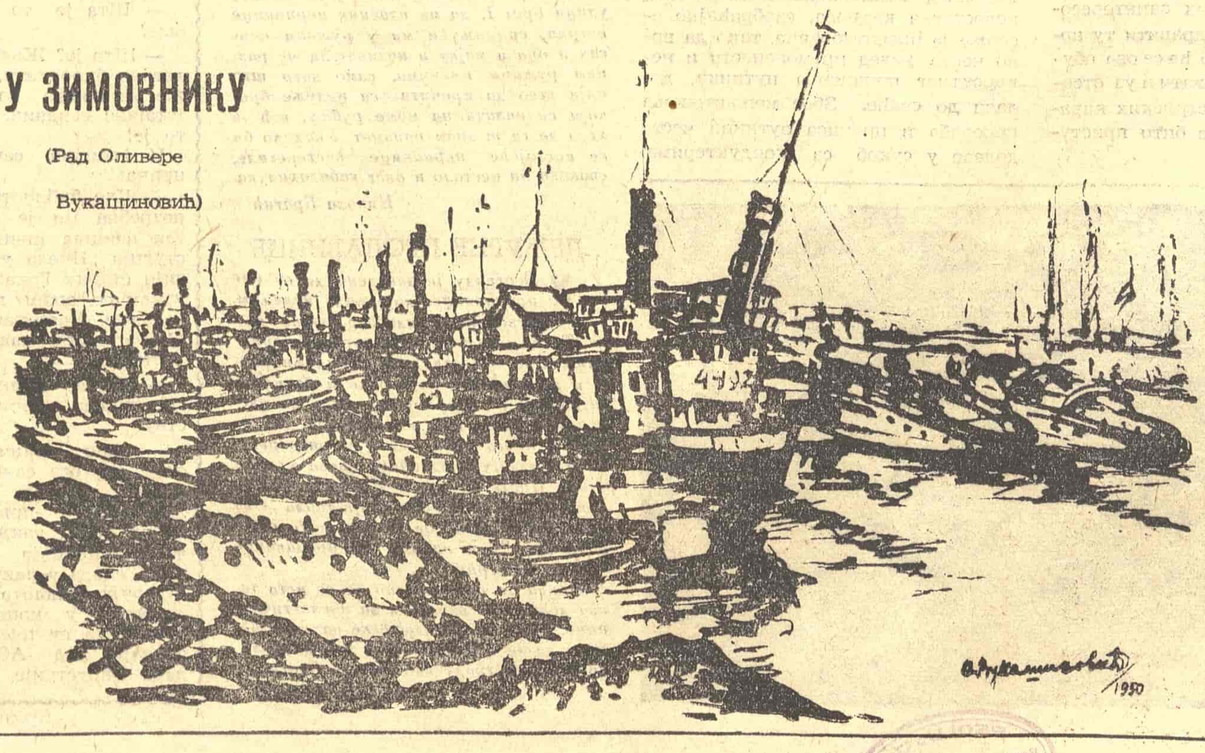
(Рад Оливере Вукашиновић)